

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבה נט/של"ב של הממשלה
ג' באלול תשל"ב - 13.8.1972

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר, א. אבן, י. אלמוגי, י. בורג, ח. בר-לב, ח. גבתי, י. גלילי, מ. דיין, ש. הלל, ז. ורהפטיג, נ. פלד, ש. פרס, מ. קול, ו. שם-טוב, ז. שרף.

נעדרו השרים: י. אלון (בחופשה), מ. חזני (חולה), פ. ספיר (בחו"ל)

- מ. ארנון - מזכיר הממשלה
- סא"ל א. בראון - לשכת שר הבטחון (מאמצע סעיף 867)
- ש. דיניץ - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה (מאמצע סעיף 868)
- מ. שמגר - היועץ המשפטי לממשלה (מסעיף 865 עד סוף סעיף 866)

- סדר-היום:
- 865. ש א ל ה
 - 866. הבחירות למועצת הרבנות הראשית
 - 867. סקירה מדינית
 - 868. הכנס המיוחד של הכנסת ביום ה' באלול תשל"ב (15.8.72)
לדיון בהצעה בדבר "התססה חברתית והשלכותיה על יחסי העבודה ועל המשק"
 - 869. שדות ב'
 - 870. שירות תלמידי ישיבות בצה"ל
 - 871. הגדרת המושג "פיתחת רפיח"
 - 872. ערביי ישראל
 - 873. מכירת נשק

865. ש א ל ה

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם יש שאילות?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני רוצה לשאול שאילתה. את תפסקי אם זהו נושא

לשאילתה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

קודם-כל: שאילתה למי?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

איני יודע, אבל אולי זה לשר הבטחון.

הייתי רוצה לשמוע: מה הענין הזה, שמי שהיה מנהל משרד הבטחון וקודם-לכן היה מנהל משרד הדואר, קיבל עכשיו משרה גבוהה בארצות-הברית, על-מנת לצאת לארצות-הברית ולעבוד בחברה, שהיא קשורה, כפי שאני קורא, לפי העבודה שלה עם לקוחות כמו תדירן, לקוחות של משרד הבטחון? אמנם אני קורא ששנה לא יטפל בעניינים אלה, אבל הוא מתכוון להיות סגן נשיא בחברה, שהיה ספק גדול של משרד הבטחון. האם הדבר נעשה על דעת שר הבטחון? האם התפטר ממשרד הבטחון וירד לארצות-הברית כדי לתפוס משרה זו?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם שר הבטחון יענה, ודאי יאמר שלא הוא שידך את

העסק הזה.

שר הבטחון מ. דיין:

איני במעמד כזה שאני יכול למנות סגני נשיאים

בחברות כאלה בארצות-הברית.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

השאלה היא: האם זה בניגוד לתקשי"ר?

שר הבטחון מ. דיין:

אין לי שום מושג על כל העניין. הוא לא התייעץ

אתי בעניין זה. אם זה בניגוד לתקשי"ר או לא, על זה צריך לשאול את מי שאחראי לתקשי"ר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש איזה סעיף המגביל אנשים שעבדו בשירות

המדינה.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

יש חוק מיוחד. אבל איני יודע אם זה מתאים

למקרה זה. אבדוק זאת.

866. הבחירות למועצת הרבנות הראשיתשר הדתות ז. ורהפטיג:

יושב-ראש ועדת הבחירות לרבנות הראשית מר סורקיס הודיע שאין באפשרותו לקיים את הבחירות בזמן עד יום כ"א באלול, וזה בעיקר בעקבות פסק-הדין של בית-המשפט העליון בשבתו כבית-דין לצדק, שפסל כמה פעולות שנעשו עד עכשיו, ומשום-כך צריכה ועדת הבחירות להתחיל את הפעולות האלה מחדש. צריך היה גם כן להרכיב מחדש את ועדת הבחירות בגלל התפטרות וכן צריך היה להכניס שינויים בוועדת הערר. מר סורקיס עושה חשבון שדרושים עוד 3-4 שבועות כדי לקיים את הבחירות, והוא מציע שייקבע עכשיו מועד עד ח' בחשון תשל"ג (16.10.72) במקום עד כ"א באלול תשל"ב (31.8.72). כיוון שאנין זה של מתן אפשרות להארכת מועד הבחירות מותנה בסעיף בחוק, צריך העניין לבוא לכנסת. הכנסת נמצאת עכשיו בפגרה. אבל בעקבות פניית האופוזיציה מתכנסת הכנסת ביום שלישי זה לכנס מיוחד. אני מציע כי ידונו באותו מושב גם בענין זה.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

מעז ייצא מתוק.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

תהיה גם קצת תועלת מאותו מושב.

שר הפנים י. בורג:

הוא מתלמידיו של בן-אהרן!

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע שהממשלה תקבל את הצעת ההחלטה המונחת לפניכם ותאריך את התקופה עד ה-16 באוקטובר, עד ח' בחשוון תשל"ג. באותו תאריך מתכנסת הכנסת למושב החדש. נעשה כמיטב יכולתנו - גם היועץ המשפטי לממשלה וגם אני ניתן למר סורקיס ולוועדה שלו את כל העזרה הדרושה כדי שיוכל לקיים את הבחירות עד הזמן ההוא.

כמו-כן אני מציע שהממשלה תחליט לעשות את כל ההסדרים התקנוניים, כפי שהיועץ המשפטי לממשלה מציע, כדי שהצעה זו תוכל לבוא לכנסת ביום שלישי זה לקריאה ראשונה, שניה ושלישית. צריך יהיה אז להודיע ליושב-ראש הכנסת על הכנסת סעיף זה לסדר-היום של ישיבת הכנסת ביום שלישי, כן יצטרכו לבקש ממר סורקיס לכנס את ועדת הפנים של הכנסת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש לי שאלה: האם הכנסת, הנקראת בזמן הפגרה למושב מיוחד כדי לדון בנושא מסויים, אפשר להכניס לסדר-היום שלה נושא אחר?

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

על פי חוק הממשלה-הכנסת, צריכה להיות פנייה נפרדת של הממשלה, שביא מבקשת קיום מושב מיוחד של הכנסת לדיון בנושא זה. אפשר לקיים את מושב הכנסת באותו יום שלישי, אבל זה לא יהיה צמוד למושב שנקרא על-פי דרישת סיעות האופוזיציה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

זה לפי סעיף 33.

אני מציע שהממשלה תנצל את ההזדמנות הזאת שביום שלישי מתקיים כנס מיוחד, והיא תפנה בבקשה שבאותו כנס מיוחד ידונו גם על נושא זה.

מזכיר הממשלה מ. ארנון:

צריך יהיה לקיים שני כנסים מיוחדים, אבל הם

יכולים להיות באותו יום.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כוונתי לא להטריח את חברי הכנסת לבוא בימי

הפגרה פעמיים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מבינה שהממשלה צריכה להחליט היום, האם לבקש מיושב-ראש הכנסת לכנס ביום שלישי כנס מיוחד לענין זה. זה יכול להתקיים באותו יום בהפסקה בין כנס לכנס.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

להבדיל בין קודש לחול.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הממשלה צריכה גם לקבל את הצעת-החוק המוצעת.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

היינו שמועד הבחירות ייקבע לא עד ה-31 באוגוסט

אלא עד ה-16 באוקטובר.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

היינו לדחות לשנה הבאה, משנת תשל"ב לשנת תשל"ג.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם אי-אפשר לקיים זאת לפני זה?

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

לפי ההערכה של יושב-ראש ועדת הבחירות זה הזמן שנחוץ לו כדי לעשות את כל הסידורים הדרושים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה כתוצאה מכל הבג"צים של אנשי דת, שהם "חרדים לדת בארץ". אלה יובילו למה שיובילו, אם תהיינה בחירות לרבנות הראשית או לא תהיינה. הם חושבים שבדרך זו אפשר לקיים רבנות ראשית. לפי דעתי הם טועים טעות מרה מאד.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

האם זו הפעם הראשונה שאנחנו מאריכים את מועד

הבחירות?

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא, זו הפעם השניה.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שזגר:

קודם האריכה הכנסת את מועד הבחירות מה-11 באוגוסט עד ה-31 באוגוסט. עכשיו מציעים להאריך את מועד הבחירות מה-31 באוגוסט עד ה-16 באוקטובר.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כאשר הציעו להאריך את מועד הבחירות מה-11 באוגוסט עד ל-31 בו, הודעתי גם בממשלה וגם בכנסת שהארכה זו אינה מספיקה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם ילכו שוב לבג"ץ, שום מועד לא יספיק.

שר התיירות מ. קול:

מדוע לא נעשו קודם לכן כל הסידורים כדי למנוע כל מה שקרה בזמן הבג"ץ? הלא זה היה קשור עם מעמדם של הרבנים בערים הגדולות. אילו היו הדברים כשורה, לא היה לטוענים במה ללכת לבג"ץ. אם הלכו לבג"ץ, סימן שהיו דברים שלא היו כשורה מבחינה חוקית. מדוע הממשלה או שר הדתות או אלה שהיו צריכים לדאוג לעניינים, לא הבטיחו שהדברים יהיו כשורה? מדוע לא דאגו קודם-לכן לסתום את הפרצות, כדי שהדברים יהיו כשורה בקשר לרבנים בערים הגדולות ובקשר לבעיות אחרות?

ואני שואל: האם עכשיו הדברים האלה הם כשורה? כי אחרת יוכלו ללכת עוד הפעם לבג"ץ, ואז גם התאריך החדש לא יהיה סביר. לי יש הרושם שאף אחד אינו רוצה עכשיו את הבחירות.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

הנושא המרכזי, שבקשר אליו הוגש הבג"ץ, היתה השאלה של רבנות הערים. במצב הקיים לא כל הרבנים המכהנים כרבני-עיר נבחרו לפי התקנות של רבני עיר. חלקם מכהנים רק בפועל ולא לפי ההסדרים הקבועים בתקנות. בבחירות הקודמות בשנת 1965 התעורר הנושא הזה בבית-המשפט. בית-המשפט פסק אז שכל מי שרואה את עצמו נפגע על-ידי-כך שלא כללו אותו ברשימה, יכול לערער. הפעם הבג"ץ שינה את דעתו ואמר, כי החלטת ועדת הערר אינה מספיקה, אם לא היתה מקודם התייעצות עם הרבנות הראשית. ביחס לעצם העדר הסכמת הרבנות הראשית לא יכולנו לבוא לפתרון בדרך של ערעור. בכל-אופן ועדת הבחירות לא רצתה להביא לידי

התייעצות דברים שלדעתה לא צריך היה להתייעץ עליהם והיא סברה שאם תנהג לפי הכללים שנקבעו אז, יהיה הדבר בסדר. בית-המשפט פסק הפעם אחרת. אמנם הביאו את רשימת הרבנים למועצת הרבנות הראשית, אבל מועצת הרבנות הראשית לא דנה עדיין ברשימה הזאת. זה מה שמעכב את המשך הפעולה. אם טרם דנו ברשימה, אי-אפשר לקיים כנסים שבהם בוחרים את האלקטורים, את הבוחרים. חוסר רשימת הרבנים הרשאים להשתתף בגוף הבוחרים מעכב את המשך הפעולה.

שר השיכון ז. שרף:

ומה יהיה אם רשימה סופית לא תהיה גם כעבור שנה

שבועות?

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

זה יסכל את קיום הבחירות.

שר השיכון ז. שרף:

אם כך, אולי צריך לשנות את החוק.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אחרי המועד המוצע לא אצביע בעד דחייה נוספת. הדבר תלוי עכשיו ברבנות הראשית ובמועצת הרבנות הראשית. אם הם אינם רוצים ברבנות ראשית, לא תהיה רבנות ראשית. אם פג תוקפה של הרבנות הראשית, נחיה בלי רבנות ראשית. אי-אפשר לעמוד דווקא על ראשם של לא-דתיים, כדי לקיים רבנות ראשית. אם הרבנות הראשית ומועצת הרבנות הראשית לא תעשינה את הדרוש כדי שתתקיימנה בחירות, לא תהיינה בחירות לרבנות הראשית ולא תהיה רבנות ראשית. בשבילי זוהי הדחייה האחרונה.

שר השיכון ז. שרף:

אם המצב הוא כזה, כפי שענה היועץ המשפטי לממשלה בתשובה על קריאת-ביניים שלי, שמא נכניס תיקון לחוק שלפיו אין הרבנות הראשית חייבת להחליט בענין רשימת רבני העיר אלא שמספיק כי ועדת הבחירות מביאה את הרשימה לידיעתה?

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

זה יביא לחוסר שיתוף-פעולה.

שר השיכון ז. שרף:

האם אינו מספיק חוסר שיתוף-הפעולה שישנו?

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

יש הבדל בין זה אלמלא כתבו מלכתחילה שדרושה התייעצות עם מועצת הרבנות הראשית, ובין זה שהיו באים עכשיו באמצע הבחירות ומוחקים פסקה זו.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

מה קורה כשאתה מבקש עצה ואין נותנים לך עצה?

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

במצב נורמלי עומד הבג"ץ לרשותו של מי שלא קיבל תשובה. יכולים אנו לפנות לבית-המשפט נגד הרבנות ולטעון: מדוע אין היא משיבה על פנייה שהופנתה אליה לפני זמן ארוך? אבל אנחנו לא נפנה לבית-המשפט, כי אין לזה טעם.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

תישאר אז הרבנות הראשית תלויה באוויר עד סוף כל

הדורות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ברור שישנם מחוגי "אגודת ישראל" העורכים סבוטז'ה כדי שלא תהיינה בחירות לרבנות הראשית. יש להם סיבות משלהם. אבל גם הם בתוך מועצת הרבנות הראשית. אני מצטערת צער רב על-כך, אבל כך זה. היה עניין טכני והוא לא עמד על סדר-היום של הישיבה, כי רק יום לפני זה נתקבלה החלטה בבג"ץ. טהרת הטכניקה הכריעה. אבל מאז יכלה כבר להיות ישיבה מיוחדת. טוב, יועלה הדבר ביום שלישי. אבל בשבילי זהו סוף פסוק. לא נשבעתי בשום מקום שאני צריכה להגן על הרבנות הראשית שהיא תתקיים, כאשר הרבנות הראשית עצמה אינה רוצה בזאת או שהיא רוצה להכריח אותנו שבלי בחירות תתקיים רבנות ראשית. הכנסת יכולה להחליט כך אם היא רוצה בזאת. בשבילי זאת דחייה אחרונה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

למען הסדר ולמען הפרוטוקול אומר דברים אחדים.

אשר להערתו של שר השיכון. יש לי קונטקט עם ועדת הבחירות על-ידי היועץ המשפטי של משרדי. ועדת הבחירות נהנית מעזרתו הרבה של היועץ המשפטי לממשלה ושל היועץ המשפטי של משרדי. היועץ המשפטי של משרדי יעץ לוועדת הבחירות להתייעץ עם הרבנות הראשית בענין רשימות הרבנים. היושב-ראש של ועדת הבחירות לא קיבל את העצה הזאת. הוא חשב שעל-ידי-כך יביא לקיצור הדרך. לפעמים רוצים בקיצור הדרך ועולים על דרך קצרה שהיא ארוכה.

שר השיכון ז. שרף:

חבל.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לכן קרה מה שקרה.

קרה עוד דבר שהפריע והוא שנציג הממשלה בוועדת

הבחירות התפטר.

שר התיירות מ. קול:

הרב שולמן?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כן.

בנינו תמיד את ועדת הבחירות כך שגם אם מישור מתפטר יישאר קוורום. אבל כאשר גם נציג הממשלה התפטר, הרי זה לא היה גורם מסייע.

אני רוצה שנדע כי יש גורמים לא רק מצד אחד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא עברו ימים רבים והממשלה בחרה במישור אחר.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

גם על זה תהיה פנייה לבג"ץ.

היועץ המשפטי לממשלה מ. שמגר:

צריך יהיה לבחור מחדש יושב-ראש. תמיד אפשר יהיה למצוא טענות ולהביאן לבג"ץ.

ראש הממשלה ג. מאיר:

עומדים בפנינו שני עניינים. קודם-כל: לבקש את יושב-ראש הכנסת לכנס ביום שלישי כנס מיוחד של הכנסת לנושא זה. מי מתנגד להצעה זו?

שר הבטחון מ. דיין:

אני מתנגד לכך.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם אפשר לדעת מדוע אתה מתנגד לכך?

שר הבטחון מ. דיין:

בגלל אותו הנימוק שאת מתכוונת להתנגד בפעם

הבאה, אני מתנגד הפעם.

מ ח ל י ט י ם (ב-10 קולות נגד 1):

(א) לאשר את הצעת חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון מס. 2), תשל"ב-1972, ולהגישה מיד לכנסת.

(ב) על-פי סעיף 33 לחוק יסוד: הכנסת, לדרוש את כינוס הכנסת ביום ה' באלול תשל"ב (15.8.72), לדיון בהצעת החוק הנ"ל.

(ג) לבקש מוועדת הכנסת להקדים את הדיון בהצעת החוק על-פי סעיף 87(ג) בתקנון לעבודת הכנסת.

(ד) להסכים לתיקון תקנת הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב-1972.

867. סקירה מדיניתשר החוץ א. אבן:

הרבה פחות התרחש השבוע מכפי שמשתקף בעתונות. בעתונות היו דברים על תכניות של יארינג ושל ולדהיים, שלא היו ולא נבראו; מכל-מקום לא הוגשו לנו ולא הוגשו לערבים שום תכניות כאלה שדובר עליהן בשבועון הערבי המסויים וגם אצלנו. למעשה יארינג בא, ראה והלך כלעומת שבא. אמנם היו כמה אפשרויות שליליות, שחובה היתה לפעול נגדן: אפשרות של חידוש ממשי של שליחותו על יסוד התזכירים שדבק בהם; היה סיכוי של פרסום הודעה משותפת של המעצמות בתמיכה ביארינג. גם האפשרות הזאת סוכלה עקב הניגודים בעמדותיהן של המעצמות. היה רעיון של פרסום הודעות אינדיבידואליות של מעצמה זו או אחרת שתתמוך בשליחות יארינג. גם לזה הוא לא זכה. דובר על אפשרות של דין-וחשבון מיוחד על מצב השליחות. הוא גם נטש לפי שעה את הרעיון הזה. למעשה, אם כן, מסתמנת חולשה בשליחות, מצב של ירידת השליחות מנכסיה תוך קפאון כמעט מוחלט. לבסוף פורסמה הודעה סתמית האומרת שהוא ישוב למרכז האו"ם לקראת סוף ספטמבר על-מנת להמשיך בהתייעצויותיו.

אני סבור שהשגנו על מה שרצינו להשיג בשלב זה, שהיתה מניעת פעולה פוגעת שלו או כניסתו לפעילות שהיתה מחדדת את הניגודים בינו לבינינו. אני סבור שהנוסחה הנוכחית שלנו הוכיחה שהיא יעילה ואין שום צורך לשנותה לא לקולא ולא לחומרא, כאשר המגמה היא למעשה לבלום את פעילותו בלי לקבל על עצמנו את האחריות החזיתית לחיסולה של שליחותו ובלי להעמיד מרחק מיותר בין עמדתנו לבין זו של ארצות-הברית, שגם היא גורסת למעשה בלימת יארינג, אך בלי שום רצון לקבל על עצמה את האחריות המוצהרת לחיסולה של השליחות או לסתימת הגולל על האופציה להסדר כולל.

מאלפת היא העובדה שבמסיבת העתונאים של רוג'רס הוא נמנע אפילו מלהזכיר את יארינג, אם כי, כאשר נלחץ אל הקיר, אמר שארצות-הברית לא הסתלקה מן הרעיון של הסדר כולל לפי החלטת מועצת הבטחון 242, אך היא סבורה שלמעשה ובמציאות המוצא היחיד הוא משא-ומתן על הסדר מיוחד לפתיחת התעלה. והוא חזר על משנתו בצורך בדיאלוג ובמשא-ומתן. אלה תולדות יארינג לפי שעה.

בינתיים ישנן התבטאויות אמריקאיות, בעיקר זו של סיסקו, שאמנם אין בהן חידוש, אבל יש בהן הסתייגות מהנושא של תיווך או מהנושא של כפייה והעמידה על הצורך בדיאלוג תקין. הדברים הללו באו לידי ביטוי מודגש יותר ויותר.

נקודה שניה: היו כמה מגעים עם שר החוץ המצרי ראלב. שמענו עליהם מאנשי-שיחו, גם מוולדהיים וגם מנציגי מעצמות, ואלה לפי פזמון אחד, שמצרים מוכנה לדבר על הכל, פרט לשינויים בגבולות; אין זה נושא לדיון, זה צריך להיות מופקע מכל מסגרת של דיון. הוא נתן רושם של נציג של מדיניות שטרם התגבשה, אין הצעות ואין תכניות. כמה מהנציגים לא ידעו בדיוק מה הוא רצה מהם פרט להכריז הכרזות כלליות לטובת יארינג. הוא הסתלק במהירות מן הרעיון של הזמנת מעצמות לאיזו הודעה משותפת. מדברים לא רק על קרירות אמריקאית, אלא גם על אדישות סובייטית לכל מה שהוא ניסה להשיג שם. הסובייטים נמנעים מלצאת חזיתית נגד סאדאת וממשלו. הקרירות יש לה ביטויים שונים - בחוסר פעילות, בחוסר הודעות. הם לא התנהגו כפי שהתנהגו בדרך-כלל, כאשר היה מדובר בחידוש שליחותו של יארינג.

ראלב גם לא גילה שום תכונה מפורטת, לקראת מה שואפת מצרים בעצרת - אם בכלל. כל אנשי-שיחו, ולדהיים, בוש ואחרים התרשמו שאין למצרים רעיונות חדשים ואין לצפות לפעילויות דרמטיות. הם מעדיפים להמתין כדי לראות את התגובות על הצעדים האחרים שננקטו. הרושם הוא שלמעשה השלימו עם העובדה שיהיה קפאון מדיני עד לסוף השנה.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אולי נשאלה כבר השאלה, אבל הייתי אני רוצה לשאול את שר החוץ: האם יש למשרד החוץ איזו הערכת מצב על ההתפתחויות הצפויות ועל היוזמות בארצות-הברית לאחר הבחירות? האם נחקר הדבר הזה ונלמד?

השר לקליטת העליה נ. פלד:

(א) האם יש איזה שהם סימנים של התעניינות גוברת או פעילות סינית בנושא המזרח-התיכון? אני קושר את זה בביקורו של ולדהיים בסין.

(ב) האם היו איזה שהם מגעים עם יפן בענין הנידון היפני היושב אצלנו? האם אין הם מעלים את שאלת הסגרתו ליפן?

שר החוץ א. אבן:

איני רוצה לומר שלא תהיינה יוזמות אמריקאיות אחרי הבחירות. בטבע הדברים כל ממשל חדש, ולו גם ממשל חדש המורכב מאותה מפלגה, מזדקק להערכת מצב לגבי מוקדי הסכסוך. ובכרונולוגיה שלנו פברואר ומרס הם כמעט כל ארבע שנים תקופה של עצבנות, של מתיחות, לא כל שכן אם ישנו ממשל חדש או שר חדש, לא כל שכן אם ברית-המועצות, כצפוי, תבקש את חידוש ההידברות שנותקה במוסקבה. על-כן אינני סבור שיהיה נכון לומר, שהשאננות והשקט הקיימים מובטחים לנו לצמיתות. אולם גם עכשיו, בכל הדיאלוג שלנו עם ארצות-הברית אנחנו שוללים את המושג "עד סוף השנה". מה זאת אומרת "אין צורך לשנות את המדיניות עד סוף השנה"? אנו מנסים להביא את ארצות-הברית לידי-כך שתראה את מדיניותה כמוצלחת. אם היא מוצלחת, מדוע לשנותה בדצמבר, ינואר ופברואר? והרי היא נחלה רווחים גדולים מאחורי החומה של איתנותנו. היא ראתה במו עיניה את השינוי המהפכני הזה

במאזן הבינגושי בים-התיכון, תופעה שהיא לא ראתה בשום מקום אחר בעולם, ובת-בריתה אינה כל-כך כושלת וצולעת. ואין זו פקיסטן ואין זו דרום-וייטנאם. זוהי ההרגשה הכללית גם במחלקת המדינה (יש התבטאויות של רוג'רס) - בין שזה מזל או גורל או תבונה, הם מתברכים במדיניות שלהם. רוג'רס התברך מאד בהפסקת-האש ורצה לתקוע יתד שהפסקת-האש, שנתקבלה ביוזמת ארצות-הברית - הוא רשאי לומר זאת - נכנסת לשנתה השלישית ויש סיכוי להארכתה.

אנחנו מנסים להשיג עכשיו כמה התבטאויות עקרוניות, שתוקפן לא יפוג לפני שיבוא יום מסויים בלוח. סיסקו אמר דברים אמנם רק במועדון הנשיאים, אבל הוא לא התנגד לפרסומם של הדברים. הוא אמר שהעקרונות הללו במדיניות שלהם הם קבועים, ובעיקר הענין הזה של החתירה להבאת הצדדים להידברות - לא התחסל. כן גם ענין הספקנות בכפיית המעצמות - הוא איננו סבור שזה ישתנה.

אף-על-פי-כן, אני מניח שהחיים יהיו פחות שקטים, ולו רק מתוך הנטייה של מדינות לא לתת למוקדי-מתיחות להשאר בעינם. אבל אי-אפשר להבחין במדיניות האמריקאית שום אי-עקביות. רוג'רס לא רצה לחזור על ענין התכנית שלו מדצמבר 1969. אבל כרגיל נשאל שאלה בענין זה. אולי זוהי סתם "רשעות", אבל אני בודק לראות אם אין זה כתב ישראלי ששאל אותו שאלה זו: האם הסתלקתם מהתכנית שלך מדצמבר 1969? על זה אמר: מדיניותנו היא עקבית. ואז מישו שאל: האם זה אומר שאתם בעד שינויי גבולות רק בלתי-מהותיים? על זה אמר: אין אני רוצה דווקא לסמן או להדגיש שום עקרון מיוחד או שום גורם מיוחד. אני מסופק אם היה מוסמך לומר יותר מזה. אבל יש הרגשה שמתוך השתכנועות הם סבורים שהשיטות הללו של תיווך ושל יארינג ושל החלפת מסמכים אינן יעילות ושיש להתרכז בצמצום הברירה, כדי שמצרים תבוא לידי הידברות רצינית. אבל אין לנו שום ידיעות על תכניות מפורטות יותר - לא נוהליות ולא מהותיות.

אני מוכן להסתכן ולומר שלדעתי יוסיף הממשל הזה ללכת בדרך הזאת שהוא הולך בה. במה דברים אמורים? כל עוד הפסקת-האש תהיה קיימת. כי זה התנאי המוקדם לכל חוסר העצבנות הזאת.

יש גם בהודעות של נציגי ארצות-הברית בפעם הראשונה נימה של סבלנות. אין כאן חבית חומר נפץ, אין זה שיש צורך דחוף לעשות משהו. סאדאת לא השיב, אבל אל נמהר. IT WILL TAKE TIME. גם המושג של זמן וסבלנות שונה אצלם משהיה קודם-לכן.

אשר לעמדת יפן לגבי המשפט - השגריר היפני היה נוכח בכל המעמדים ואמר שהמשפט היה הוגן וצודק. ישנה ביקורת חמורה בעתונות היפנית רק על דבר אחד, שלא הוחלט להוציא אותו להורג. זה נבצר מהם כנראה להבין. אבל אין שום בקשה להסגרה. אנחנו לא עודדנו אותם לכך. אמנם יש בינינו חוזה-הסגרה, אבל היפנים לא ביקשו את הפעלתו. הואיל והפשע של הנאשם התחולל בישראל ונגד ישראל, אין זה מקובל לדרוש הסגרה אלא אם כן המדינה התובעת הסגרה נפגעה בעצמה, כמו למשל בענין ליפסקי שפגע באזרחים צרפתיים, דורשת ממשלת צרפת את הסגרתו. אבל כאן, הואיל והפגיעה היתה בישראל, נוקטת יפן את המסורת הכללית, שהיא אינה מייחסת לעצמה שום צורך להביא את הנאשם לידי משפט ביפן.

868. הכנס המיוחד של הכנסת ביום ה' באלול תשל"ב (15.8.72)
לדיון בהצעה בדבר "התססה חברתית והשלכותיה על יחסי העבודה ועל המשק"

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוגשה הצעה לסדר-היום בכנסת על-ידי גח"ל, ע"מ והמרכז החופשי. המושב יתקיים ביום שלישי זה. הנוסח המקורי של ההצעה היה: "הסתה חברתית והשלכותיה על יחסי העבודה והמשק". הנוסח, כפי שאושר על-ידי יושב-ראש הכנסת והסגנים, הוא: "התססה חברתית והשלכותיה על יחסי העבודה והמשק".

מזכיר הממשלה מ. ארנון :

על-ידי היושב-ראש בלי הסגנים בהתערבותנו.

ראש הממשלה ג. מאיר :

בכל-אופן ההצעה תעלה על סדר-היום, יענה שר העבודה, ואני מציעה שנדרוש הסרת ההצעה מעל סדר-היום.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

אולי נשמע גם מה יסביר שר העבודה.

שר התיירות מ. קול :

אני מסכים עם ראש הממשלה, שהנושא איננו נושא בשביל הכנסת, בעיקר דברי בן-אהרן. הוא אינו ממלא שום תפקיד ממלכתי, לא מטעם הממשלה ולא מטעם איזה גורם ממלכתי אחר. יש להצטער על שמזמנים בזמן הפגרה של הכנסת מושב מיוחד לנושא כזה. יש הגיון בכך להציע להוריד את הנושא מסדר-היום של הכנסת.

אבל בהזדמנות זו, כאשר מציעים להסיר את ההצעה מעל סדר-היום, יש לומר משהו בענין זה ולא רק לומר שאין זה נוגע לנו. אני חושב שיש מקום להביע צערה של הממשלה על הנוסח.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

של המציעים?

שר התיירות מ. קול:

על נוסח הדיבורים של מר בן-אהרן, המזכיר הכללי של ההסתדרות. הנוסח הזה לא היה מקובל עד עכשיו, כגון הדיבורים על אפנדים. איני זוכר נוסח כזה אצלנו זה שלושים שנה. הנוסח הזה הוא חדש ביחסים אצלנו.

כאשר שר העבודה עולה על במת הכנסת ומציע להסיר את ההצעה הזאת מעל סדר-היום, אני חושב שיש מקום לכך שיוכל להביע צער על-כך שאנחנו נכנסנו לתקופה כזאת, שהנה יש נוסח כזה של דיבורים, שיש בו משום התססה. ראיתי בטלוויזיה את הביקור של בן-אהרן אצל הפועלים בנצרת. ודאי יוכל מזכיר ההסתדרות ללכת ולהופיע בפני פועלים שובתים. אין אני נגד שביתות, ביחוד כשלא מדובר על מפעל חיוני. איני נוקט שום עמדה לגבי העניין עצמו. אבל הצורה הזאת של דיבורים, ההתבטאויות האלה, החרפת העניינים הם דבר חדש במדינה. את מי זה משרת ואת מה זה משרת?

אני מסכים להצעת ראש הממשלה שנציע להסיר את ההצעה מעל סדר-היום. אבל לפי דעתי יש מקום לאילו הערות מאופקות מצד שר העבודה בכיוון שאני הצעתי.

./.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני חושבת שאם משהו מדבר על חידושים בהתנהגות ובנוסח, הרי הוא צריך להתחיל בביתו. אם הממשלה תצא לבקר ניסוחים וחידושים בהתנהגות, היא צריכה להתחיל מעצמה. אני יודעת מה הנוסח והחידוש שהם כנראה מקובלים על שרים אחרים בממשלה. יושבים חברים בממשלה, הממשלה מחליטה, מצביעים כפי שמצביעים, אבל העובדה שהממשלה החליטה אינה מתחילה לחייב את השרים האלה בכלל. הם ממשיכים להופיע בחוץ כאילו אינם חברי ממשלה. גם זה איזה נוסח. והעתונים - אולי בצדק ואולי שלא בצדק - מאשימים את ראש הממשלה. יכול להיות שזה נכון. אבל זהו גם כן נוסח שלא היה כמוהו קודם לכן. נוסח, שאצל כמה חברי ממשלה זה מסתדר יפה. הוא חבר ממשלה, הוא משתתף בהצבעות על החלטות, והיה אם ההחלטה היא כפי שהוא רוצה - הוא מקבל אותה; אבל אם אין היא כפי שהוא רוצה, הרי הוא ומפלגתו וכולם יוצאים בביקורת פומבית ומשתתפים בהפגנות נגד החלטת הממשלה. אמנם עדיין אין עושים זאת השרים - גם זה ודאי יבוא. אותם אין זה מחייב לשום דבר. חבר הממשלה יכול להינות מכל הטוב, גם להיות בממשלה וגם לעזור להסית נגד החלטת הממשלה. אם הממשלה רוצה לדבר על נוסח של דברים שאינם מוצאים חן, תדבר גם על נוסח של דברים מצד חברי ממשלה, גם על נוסח דברים שאינם מוצאים חן בעיני. אבל בן-אהרן איננו חבר הממשלה ואיננו פועל בשם הממשלה. ישנם מוסדות שבשמן הוא פועל, ואם יש מקום לדיון על דבריו, הרי זה במוסדות ההם, ולא בכנסת ולא בממשלה.

שר העבודה י. אלמוגי:

ישנם שני חלקים בהצעה לסדר-היום. אני מניח ששלושת הדוברים של הסיעות ידברו על שניהם. החלק הראשון הוא על הדברים הנאמרים על-ידי המזכיר הכללי של ההסתדרות. החלק השני קשור ביחסי עבודה. בכל הקשור לביטויים ולנאומיו של המזכיר הכללי של ההסתדרות הטיעון שלי הוא, שאין המזכיר הכללי של ההסתדרות פועל על דעת הממשלה ובשם הממשלה, גם לא על דעת הכנסת ובשם

הכנסת, והכנסת אינה דנה בביטויים ובנאומים של אזרחים בישראל, ומה גם שבן-אהרן הוא המזכיר הכללי של ארגון וולונטרי, ובארגון זה פועלים גופים פוליטיים, ובשם הארגון הזה הוא פועל. אני איני חושב להביע לא צער ולא שמחה על הביטויים שלו. הממשלה אינה נותנת ציונים לנאומים של אלה שאינם מדברים בשמה. אם ניתן ציונים לכל הביטויים והנאומים שאנחנו שומעים, האם, להבדיל, אני מאושר מנאומיו של אבנרי ומכל יתר הנאומים השונים שנשמעים? האם אין בארץ תסיסה והתססה אנטי-לאומית ואנטי-ציונית? האם אין נאומים בישראל נאומים אנטי-ציוניים?

שר התיירות מ. קול:

מה שייך אבנרי לכאן?

שר העבודה י. אלמוגי:

זה שייך. בכל-אופן בן-אהרן הוא מזכיר ההסתדרות, מזכיר של ארגון וולונטרי, הוא פועל בשמו של ארגון זה ומדבר בשמו של ארגון זה.

שר הפנים י. בורג:

והמציעים את ההצעה הם חברים של ארגון שלו.

./.

שר העבודה י. אלמוגי:

כמובן אנסח את הדברים.

אשר ליחסי העבודה, אדווח בכנסת מהו המצב בשטח

יחסי העבודה.

את ההצעה לסדר-היום אציע להסיר מעל הפרק.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

שר העבודה צודק לכאורה. תשובתו יכולה להיות קצרה: מה אתם רוצים מהכנסת? לשם מה הזעקתם את הכנסת? ייתכן שאין זה עניינה של הכנסת. אבל זה כן עניינה של הממשלה. ועניינה של הממשלה הוא הרבה יותר רחב. אין זה עניין של נאום זה או אחר של המזכיר הכללי של ההסתדרות, אלא הבעיה של הפער החברתי ובעיית קו העוני. מתנהל במדינה ויכוח רב וקיימת תסיסה גדולה, אולי יותר מזה - התסיסה גדולה מסביב לבעיה הזאת, האם קיים במדינת ישראל עוני רב של חלק של שכבות, האם קיים בעניין זה פער גדול העלול חס-וחלילה לפוצץ את החברה הישראלית או שכל זה אינו קיים. לויכוח הזה שותף לא רק המזכיר הכללי של תנועה וולונטרית. איני יודע אם אפשר עוד להגדיר את ההסתדרות כתנועה וולונטרית. זה רחוק מהדירה זו. אבל לא רק המזכיר הכללי של ההסתדרות מעורב בוויכוח זה. מעורבים בזה גם פקידים גבוהים מקרב עובדי המדינה, מעורבים בזה גם שרים בהופעות פומביות שונות, גם בטלוויזיה, והם זורקים לתוך החלל תכניות שונות, נוגדות ומנוגדות זו לזו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אילו תכניות?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

על משק חירום בכלכלה, על משטר כזה ועל משטר אחר. השאלה העומדת לדעתי היא זו: ייתכן שהממשלה צריכה לקיים דיון מאד נרחב וממצה בענין זה, באיזה משטר כלכלי אנחנו נמצאים ולאיזה משטר חברתי אנחנו שואפים. הוויכוחים האלה לא רק שהם מרפים את ידי הממשלה או יוצרים בציבור איזו תדמית של הממשלה, הם יכולים גם להשפיע על משקיעים, על משקיעים פוטנציאליים והם יכולים להשפיע גם על המשק. אם תתחיל להיות רווחת הדעה, שבמפעל רווחי מגיע חלק מהרווחים לפועלים, הרי זה יהווה שינוי עצום במבנה המשק. ייתכן שזה מגיע להם. אבל אנחנו עדיין מדינה של משקיעים, ובעיקר של משקיעי-חוץ. המדובר הוא איפוא על עניינים אלה ולא רק על ביטוי זה או אחר. ואיננו יודעים לאן יכולים עניינים אלה להתגלגל. היום מתחילים בביטויים, מחר אוספים אסיפה אחת ושניה, מחרתיים זה יכול להתגלגל מי יודע לאן. אם תתקבל בציבור ההכרה שיש אצלנו כאלה הגוועים מרעב ויש מצד שני עושר מופלג, והממשלה אינה עושה דבר בענין זה - מי יודע לאן יכולים העניינים להתגלגל?

איני אומר שצריך לדון על ענין זה דווקא בכנסת, אבל בממשלה צריך לקיים דיון על-כך וגם להסיק מסקנות. ייתכן שאי-אפשר לקיים דיון בענין זה שלא בנוכחותו של שר האוצר, אבל הענין הזה דורש בירור רב, ומזה יכולה להיות השלכה גם כלפי ההסתדרות וגם כלפי המזכיר הכללי של ההסתדרות, אם כי לא אישית. אבל ההסתדרות היא ארגון כל-כך חזק במדינה שיש לממשלה ענין רב במצב העניינים בהסתדרות. ביחס להרבה דברים מחליטה הממשלה "לעשות זאת בהתאמה עם ההסתדרות". ביחס לכמה וכמה החלטות של הממשלה נאמר "שיש להתחשב עם ההסתדרות". כל הזמן אנחנו מחפשים שיתוף-פעולה עם ההסתדרות. אולי יש מקום שנדון גם על

היחסים עם ארגונים כל-כך חזקים המכוונים את העובדים, אם איננו רוצים לעמוד בפני תופעות כה קשות שאנחנו רואים אותן במדינות גדולות וחזקות כמו אנגליה. איני יודע בפני מה נוכל לעמוד מחר ומחרתיים. אולי צריכים לעשות אחרת את הפעילות המשקית, אולי צריכים לבנות אחרת את התקציב. ואם הגישה של הממשלה כפי שהיא כיום צודקת, אולי צריך להחליף אנשים, כדי לא לתת לעניינים להידרדר.

איני יודע מה שיהיה בכנסת. איני אומר שאין חשיבות לכך, מפני שאיני חבר הכנסת. אבל בממשלה צריך להעמיד את הבעיה הזאת בכל היקפה ולא לסמוך על זה שאת הוויכוח הזה ינהלו ביניהם מצד אחד שרים ומצד שני "בן-אהרונים וידלינים". אין אני משתמש בביטוי כזה בפומבי. אבל אצלנו צריך להעמיד את הבעיה הזאת בכל היקפה. אולי צריך כאן לשמוע גם אותם.

השר י. גלילי:

האם אתה צריך לקבל רשות ממליאת הכנסת להעמיד על סדר-היום בממשלה את הנושא הזה?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע שראש הממשלה תעמיד את זה על סדר-היום. אין אני יכול לעשות הכנות לדיון כזה. ההכנות צריכות להיעשות מצד אלה המנהלים את המשק. יש להעמיד את הבעיה לדיון: האם קיים אצלנו עוני גדול ופער חברתי גדול? אני יכול רק לדרוש שאותם השרים המטפלים בענייני כלכלה יביאו את הדברים לדיון. ואם אין המצב כה חמור כפי שמדברים, צריכה הממשלה לצאת "בחרב ובחנית" נגד אמירה כזו.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

בקשר לדברי השר ורהפטיג אני חושב שזהו נושא שהוא חלק אינטגרלי של הדיון על תקציב המדינה לשנה הבאה, זאת אומרת, יהיה צורך לבחון באיזו מידה אנחנו עונים על הבעיות הסוציאליות, מהו המצב של השכבות המקופחות, מהי מידת המשאבים שהממשלה יכולה להקציב לפתרון הבעיות האלה. אני חושב שאנחנו מתקרבים לדיון על תקציב המדינה וזו תהיה הזדמנות לבחון ולדון וגם להסיק מסקנות. הכוונה היא ודאי להסיק מסקנות.

אבל אין אני חושב שזה קשור בהצעה לסדר-היום שהועלתה בכנסת, שאני רואה אותה כהצעה קנטרנית ואנטי-דמוקרטית, שהנה שלוש סיעות בכנסת דורשות בעיצומו של קיץ, בעיצומה של הפגרה, לכנס מושב מיוחד של הכנסת. וכדי לדון על מה? הן רוצות לדון על ההתבטאויות של מזכיר ההסתדרות. ומה הן בכלל תדרושנה? האם הן רוצות להגביל את חופש הביטוי במדינה? האם הן רוצות לפגוע בזכותו של כל אזרח ואזרח ולא כל שכן של מזכיר ההסתדרות להביע את דעתו?

שר התיירות מ. קול:

במקרה הן עוזרות לרבנות הראשית.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

האם הן רוצות לאסור עליו להביע את השקפותיו

ועמדותיו?

אני חושב שהדעת אינה סובלת את כל התכסים, שכוונתו היא אולי לנגח את מהות הדברים של משטר דמוקרטי. האם הכנסת צריכה להביע את דעתה על דברי עסקנים שנתמנו על-ידי הציבור לא במבנה ממלכתי, ושהם עושים את תפקידם בשם הציבור הזה? אני חושב שהממשלה צריכה באופן חד-משמעי להדוף את הנסיון לפגוע בזכות הדמוקרטיה של כל אדם ושל כל עסקן - היום יכול להיות זה בן-אהרן ומחר מנהיג של הפועל המזרחי - לבטא את השקפותיו ואת דעותיו ולפעול את פעולותיו.

שר העבודה י. אלמוגי:

הכנסת תצטרך לקבוע "תזיסים" לנאומים.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

איני מעלה על הדעת שבדברי שר העבודה תהיה איזו שהיא הסתייגות מאיזה שהם דברים שנשמעו על-ידי המזכיר הכללי של ההסתדרות. צריך לעמוד על הזכות הדמוקרטית של כל מנהיג ציבור לבטא את השקפותיו, ובמידה שמעלים את ההצעה למטרות של ניגוח פוליטי, צריך להדוף את הנסיון הזה.

שר השיכון ז. שרף:

אנחנו לא העלינו את ההצעה הזאת לסדר-היום. הוא גם לא הועלה בשום פורום. איני חושב שזה נכון שלא היה. אבל הדבר הועלה על-ידי מי שהועלה בכנסת. ופה אני מבדיל בין שני דברים. בענין של יחסי עבודה מותר לשר העבודה לפי הגדרתו לשקול ולהחליט שאין כאן מקרה שהממשלה צריכה להתערב בו, כי לדעתו מפעל שוקולדה איננו מפעל חיוני, אם כי כשהייתי נער חשבתי אחרת על סוכריות ועל שוקולדה. ואין אני שולל קפה, אם כי עד למצור שהתורכים שמו על וינה לא ידעו לא באירופה ולא באמריקה על קיומו של קפה. זה היה רק לפני כ-250 שנה.

אולם מה שנוגע להופעותיו של מזכיר ההסתדרות, יכול הוא להופיע כפי שהוא רוצה. איני מבין מה זה עניינה של הממשלה. אבל אין אני בטוח - אולי מזכיר הממשלה יחכימני בענין זה - האם בכל מקרה שמוצעת על-ידי האופוזיציה הצעה לסדר-היום יכולה רק הממשלה להציע להסיר אותה מעל סדר-היום. יכול כל חבר כנסת להציע זאת. יש שם רוב של חברי ההסתדרות, יכולים הם להציע להסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אלמוגי עונה שם בשם הממשלה.

שר השיכון ז. שרף:

איני יודע אם בענין זה צריך אלמוגי לענות בשם

הממשלה.

אני למשל מסתייג מהסגנון ומהגישה של בן-אהרן. אולם איני חייב להביע את זאת בוויכוח פומבי. כאן בהצעה שאנחנו מציעים להסיר את ההצעה מעל סדר-היום אנחנו נותנים בענין זה גיבוי או אישור הסכמה או ספק הסכמה לכל נוסח מלחמת המעמדות שהוכנס לתוכנו. איני חייב להיות שותף לזה. זאת רציתי להביע.

שר העבודה י. אלמוגי:

כל חבר הכנסת יכול להציע להסיר את ההצעה מעל הפרק, אבל הממשלה אינה צריכה להתחמק.

שר הבטחון מ. דיין:

האם זוהי הצעה המוצעת נגד הממשלה או מדיניות

הממשלה?

השר י. גלילי:

(א) הנושא שהוא מועלה לשיבת הכנסת אין לו כל ענין לכנסת. זהו מהלך שבא בכוונה לנגח את המשטר. יש אומרים שהממשלה היא חלק מן המשטר, ויש רגליים להנחה שאם תיפול ההסתדרות, תיפול גם הממשלה, כי במכלול של המשטר מהווה ההסתדרות מרכיב חזק. לגיטימי להציג את הדברים ככה בכנסת, כמו שלגיטימי הוא להציע להסיר את זה מעל סדר-היום בנושא שאיננו שייך לכנסת. אני סומך על אלמוגי שייטיב לעשות זאת, אם רק ירצה לחשוף את הטעמים ואת הנימוקים שהביאו את בעלי ההצעה להעלות את ההצעה על סדר-היום של הכנסת.

(ב) מאחר שדיברו כאן חברים, הרי מטעמי בריאות אין אני יכול להבליג על הרצון לומר את דעתי. אין ספק שקיימת מרכזיית-קשר להפצת לחשים ובדותות על המזכיר הכללי של ההסתדרות; וחוששני, שלא מתוך איבה אישית כלפיו, אלא מתוך רצון לנגח את ההסתדרות ובאמצעותה את הממשלה, הציגו אותו כאנטי-ציוני, כמציע משטר המתנגד לעליה, כמציע משטר טוטליטרי. יש גם תעשיה של לחשים. אני קורא בשני עתונים שאני נמצא ביחסי-מתיחות עם בן-אהרן ושאני יחד עם ראש הממשלה עוסק בקנוניה להדיח אותו.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

אולי אתה "אחד מראשי הקיבוץ המאוחד במפא"י?"

השר י. גלילי:

אין להעלות על הדעת שמייחסים את זה ליגאל אלון.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

יגאל אלון נזכר בשמו.

השר י. גלילי:

אלה הם דברים מרושעים ומגונים.

כשאני אומר את הדברים הללו, אין פירוש הדבר שאני חייב להזדהות עם כל דעה שהביע בן-אהרן ועם כל ניסוי שהשתמש בו ועם כל גילוי זה או אחר של מזג אישי, אף-על-פי שאיני מפקפק בכנותו. אני חושב שהוא הביא להסתדרות עירוני דם חיובי, ולא צריך להחליף ויכוח ענייני אפילו עם התבטאות שאינה במקומה. מכל מקום אפשר לדון ולהתווכח לכאן ולכאן.

ואם ישנה הזדמנות לשר העבודה לומר את דברו גם בענין יחסי עבודה, ייטיב לומר את זאת, והוא אינו חייב לומר את דבריו דווקא על-פי התכתיבים שמשהו מכתוב לו. אבל צריך לשים קץ לנסיון הזה, שיש משהו החושב שזה לרצונה של הממשלה או של משהו. על-ידי הסרת ההצעה מסדר-היום, לא נחתום ויכוחים שישנם, אבל נמנע אפשרות לייחס לממשלה או לחברים בתוכה רצון לצלול במים עכורים שמנסים ליצור.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אני מבין את הרגישות ששר התיירות ושר הדתות מגלים במקרה זה. אני רק מתפלא על הכיוון של הרגישות. לפנינו מקרה של ניצול מתיחות חברתית על-ידי מפלגה בכנסת מתוך שיקולי-בחירות מובהקים, כדי לכנס את הכנסת בפגרה על-ידי העמדת דברי המזכיר הכללי של ההסתדרות כדברי הסתה כביכול. אנחנו מתקרבים לתקופת בחירות ורוצים לנצל את זאת למטרת בחירות. שרי הממשלה, שאינם יושבים באופוזיציה, אינם יכולים שלא להיות רגישים כנגד הרצון הזה לנצל דברים על רקע של מתיחות חברתית קיימת.

איני מדבר עכשיו על הופעות אחרות. אבל האם מה שאמר בן-אהרן בעקבות הסכסוך והשביתה ב"עלית" יש בהם משום הסתה חברתית? הוא דיבר למשל על שיתוף פועלים ברווחי המפעל, דבר ששר הדתות חושב שזהו שיא של מהפכנות סוציאלית. אני צריך לומר כי במשטרים קפיטליסטיים מפותחים מאד מציעים ראשי חברות פרטיות לשתף פועלים ברווחי המפעל. לא במקרה שמעתי מפי שר העבודה שישנם ראשי אגודות מקצועיות המתנגדים לכך. אבל נעשו נסיונות כאלה גם ביוגוסלביה וגם אצלנו. במשטרים של קפיטליזם מפותח מאד, של קפיטליזם מודרני, רואים זאת כדבר רצוי בהחלט לשתף פועלים ברווחי מפעלים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

נסיון כזה נעשה גם בחברת החשמל אצלנו.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

איני מסכם את כל הנסיון כתופעה שלילית, אם כי היו בו גם דברים שליליים. אבל עצם התביעה הזאת לשיתוף פועלים ברווחי מפעל אינה תביעה מהפכנית נוראה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין אנחנו דנים על זה עכשיו.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

זוהי באמת חזרה לאיזה קפיטליזם מיושן מאד.

הושמעה גם תביעה על שכר שווה בעד עבודה שווה. זוהי אחת הסימאות של תנועת העבודה, ונדמה לי גם של "הפועל המזרחי". ובהעלאת תביעה כזו אין משום הסתה.

אני מתפלא גם על השר קול שמצא לנכון לבקר את העובדה שמזכיר ההסתדרות מבקר אצל פועלים המנהלים שביתה.

שר התיירות מ. קול:

לא אמרתי זאת. אמרתי להיפך שזה טבעי שהוא מבקר אצלם. דיברתי רק על דיבורים שונים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

יכול להיות. יש עניין של נוסח. לפעמים אני שומע התבטאויות מסויימות של מזכיר ההסתדרות. כל איש וסגנונו. אבל אני חושב שבן-אהרן צריך ללמוד נוסח דיבור מעזר וייצמן.

אני מסכים להצעתה של ראש הממשלה ששר העבודה יציע להסיר את ההצעה מעל הפרק. אין מקום לדיון על-כך בכנסת. אבל אם היתה הצעה, שלא שר העבודה יציע להסיר את ההצעה מעל סדר-היום או שלא הוא ישיב על דברי המדברים בעד ההצעה, לא תהיה ברירה אלא שמזכיר ההסתדרות יעלה על במת הכנסת וישיב לדבריהם, כי על דבריו מדברים.

חשר י. גלילי:

זה יכול להיות דווקא מעניין.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אז זה יהיה דרמטי מאד.

שר העבודה ישיב, כי זה נוגע לו, והוא יציע להסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

שר הפנים י. בורג:

אחרי ההצבעה של "חרות" בענין בירעם אני מתפלא על שום דבר אצלם.

אם הם הופכים את פגרת הכנסת לתכסיס פרלמנטרי, זוהי זכותם. אבל הממשלה אינה צריכה להגרר אחרי זה. ואיני רואה את זה כדבר טוב מאד, שלא דווקא הממשלה תקח עליה את האחריות לטפל בהצעה לסדר-היום. הכנסת אינה הבמה כדי לדון על הדיבורים של אדם זה או אחר. ודאי לא הממשלה ולא הכנסת הן הנותנות פרס נובל בשביל ספרות יפה. אין זה מתפקידנו. למה צריך להשתמש ב"תותח" של הממשלה לענין כזה שיכול להעשות על-ידי חברים שונים של הכנסת, שהם חברי ההסתדרות?

שר השיכון ז. שרף:

אבל כשמדברים על יחסי עבודה, אין שר העבודה יכול להימנע מלהשתתף בדיון.

שר הפנים י. בורג:

כשמעלים עניין הנוגע לאיזה שר, יכול השר לעלות על במת הכנסת ולדבר. אבל בעניין שלפנינו יכול כל חבר הכנסת להציע את ההצעה להסיר את ההצעה לסדר-היום מעל הפרק ושר העבודה ידבר. הנה באה כאן מפלגת גח"ל כדי לנגח את הממשלה, באות מפלגות אחרות ואומרות: אין זה עניין של הכנסת.

שר התיירות מ. קול:

ראשית-כל אני בדעה שזהו ניצול לרעה מצד האופוזיציה. בעניין זה אינן יכולות להיות שתי דעות. אין כאן שום עניין חירום כדי להעסיק את הכנסת בימי הפגרה. אין זה דבר מקובל. צריך להיות הסכם בין המפלגות שאין מכנסים כנסים כאלה בימי הפגרה. אפשר כל שבוע לאסוף שלושים חתימות לכנס מיוחד של הכנסת. יושב-ראש הכנסת צריך היה לזמן את ראשי הסיעות ולקבוע ביניהם הסכם ג'נטלמני שאין עושים דברים כאלה בזמן הפגרה. אחרת לא תהיה פגרה לכנסת.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

מה יכול להיות אם יעבדו בפגרה?

שר התיירות מ. קול:

הפגרה היא טובה מכל הבחינות, גם מבחינת בריאות הגוף ומנוחת הנפש.

גם הכוונה של הסיעות שהעלו את ההצעה לסדר-היום אינה טובה. בענין זה אינן יכולות להיות שתי דעות.

אני בהחלט תומך בהצעה שיסירו את ההצעה מעל סדר-היום. זאת אמרתי מיד בתחילת דברי. השר שם-טוב, המפלגה שלנו היתה בעד שיתוף פועלים ברווחי מפעלים שנים רבות לפני שמפלגות סוציאליסטיות הסכימו לזה.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

אז לא היו עדיין רווחים.

שר התיירות מ. קול:

הצעתם אז שיתוף פועלים בהנהלות מפעלים. אמרנו שאין שום ערך לשיתוף פועלים בהנהלות אם אין שיתוף פועלים ברווחים. אני רואה בזה ערך חשוב.

השר י. גלילי:

איינדה.

שר התיירות מ. קול:

אני מקבל עלי את האתגר הזה.

אבל לא הייתי רוצה שיתפרש הדבר כאילו הנוסח הזה, שהוא חדש בתוכנו, טוב שישתמש. אף אחד מכם לא שיבח את הנוסח הזה. אני מתכוון ביחוד לנוסח עם שר האוצר ועם אחרים. זה נוסח חדש בתוכנו. אני מעריך דווקא את בן-אהרן, ויש לי אתו יחסים אישיים מצויינים. יחד עם זה אני חושב שהוא מתסיס ואומר דברים לא טובים. לא הצעתי לגנות אותו ולא הצעתי להסתייג מדבריו. אבל אמרתי שיש מקום להביע צער על-כך ושלא צריך לחדד את היחסים. ועל זה צריך שר העבודה לדבר. אני בעד זה ששר העבודה יציע להסיר את ההצעה מעל סדר-היום, אבל הוא צריך גם להגיד: מספיק שנאבקים על העניינים, זה מותר וזה לגיטימי להיאבק על עניינים, וגם שביתה היא דבר לגיטימי. אבל השאלה היא: איך מתנהל המאבק הזה?

מלים אחדות לראש הממשלה. אני טענתי בחטין ואת העירות לי בשעורין. אני הבינותי יפה למה שרמזת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם אתה רוצה, אני מוכנה להבהיר יותר.

שר התיירות מ. קול:

עדיין לא נאמתי בשום מקום על הנושא הזה (של בירעם ואיקרית) מאז שנתקבלה החלטת הממשלה. במפלגתי הועלו שאלות, עניתי והסברתי מדוע הצבעתי כפי שהצבעתי. היום אחר הצהריים עוד יהיה ויכוח בהנהלת המפלגה על ענין זה. אבל אני רוצה לומר שגם אני כחבר ממשלה מאד איני מאושר

מההופעה ומהנימוקים שאותם מביאים להצגת החלטת הרוב של הממשלה. ראיתי את השר גבתי בטלויזיה ושמעתי אותו. בדרך-כלל הוא נואם דברים באופן שקול וגם משכנע. אבל כדי לנמק בענין זה את החלטת הממשלה, הוא צריך היה להשתמש בנימוק שיעורר את בעיית הבתים בירושלים, שהערכים במזרח-ירושלים יעוררו את בעיית הבתים בירושלים.

שר השיכון ז. שרף:

מה זה שייך לכאן?

שר התיירות מ. קול:

זה שייך לדברים שעוררה ראש הממשלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה רוצה שאכנס לעניינים אלה? אני שוקלת אם איני צריכה להביא את העניינים לבירור בממשלה. אני בכל-אופן מתביישת איך הדברים מוצגים בציבור. אני חושבת שכל חבר ממשלה צריך להתבייש. הנה יושבים שרים בממשלה. לזה יש "צעירים", לשני יש "חוגים", לשלישי יש מועדון "צוותא", שבו מופיעים גם חברי מק"י. הכל פתוח והכל מותר. אולי נחליט שהממשלה הזאת אינה יכולה לעבוד כגוף אחראי בעל אחריות קולקטיבית, ואז יש לפנינו דרך. אני חושבת שאין זו בושה שממשלה תבוא לכנסת ותאמר: אין אנחנו יכולים לעבוד יחד. אבל לא ייתכן לנהוג ככה, שאם דעתי אינה מתקבלת, אין עלי כל אחריות ואני מזמין לשותף את מק"י ואת אבנרי. אמנם לא אני מזמין, אלא "הצעירים" שלי.

אינך צריך, השר קול, לדבר בתמימות כזאת, שהנה אתה לא נאמת עדיין על הנושא הזה. הצעירים שלך נאמו, כן נאמו הצעירים של השר פלד יחד עם חברי מק"י.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אם זו היתה הכוונה, השר קול, השגת את התוצאה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני חושבת שזוהי בושה להיות במצב כזה. אם אתם אינכם מתביישים, אני פשוט מקנאת בכם.

שר התיירות מ. קול:

אני חושב, שגם אם ישנה החלטת הממשלה, מותר לפעמים להרהר.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

להרהר או לערער?

שר התיירות מ. קול:

להרהר. אין זה דבר שבקדושה. אפשר גם לערער. אם את יכולה לדבר על-כך שעות רבות עם סופרים ועם פרופסורים, זה לא יהיה כל-כך רע שבממשלה תהיה עוד הפעם שיחה על הנושא הזה.

שר המשטרה ש. הלל:

בקש דיון בממשלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בקש דיון בממשלה. מה זה להרהר ולא לבקש דיון?

שר התיירות מ. קול:

אפשר לפרסם מאמרים בכל העתונות שמי שמחייב את החלטת הממשלה מבסס זאת על ההכרה הזאת, שהציונות היתה תמיד כזאת שדחפה ערבים ממקומם?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה מבקש דיון מחדש על הנושא הזה?

שר התיירות מ. קול:

היום לא. יש לי היום ישיבת הנהלת המפלגה בענין

זה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני חושבת שזה יהיה נכון שהממשלה לא תענה בדיון זה. מדברים על יחסי עבודה, ויש בממשלה שר עבודה, אין הוא יכול להתחמק מתשובה.

דעתי תהיה לגמרי ברורה. כבר אמרתי זאת. אני רחוקה מלהיות מאושרת מהסגנון וגם מכל התוכן של דברי בן-אהרן. ובמקום היחיד, ששם דיון כזה יכול להתעורר, יהיה לי מה להגיד. אבל הבמה לכך אינה הכנסת. הכנסת אינה נותנת ציונים על סגנון. אף פעם לא היה כדבר הזה ולא צריך לעשות את זאת. הכנסת לא בחרה בבן-אהרן כמזכיר ההסתדרות, ואין היא אחראית לא לסגנון דבריו ולא לתוכן דבריו. יש מוסדות שיכולים לקרוא אותו לסדר אם הם חושבים שאין הוא פועל נכון. ישנו הוועד הפועל של ההסתדרות. ישנה מפלגת העבודה ששלחה אותו להסתדרות. אבל זו לא הכנסת.

הכוונות של הסייעות המציעות לגמרי ברורות. אבל איני חושבת שיהיה זה נכון שהממשלה תתחמק מלהשתתף בדיון. אין היא צריכה לאשר את הסגנון של דברי בן-אהרן והיא אינה צריכה לתת לו ציונים. אבל כאשר מדובר על יחסי העבודה, אין שר העבודה יכול להתחמק והממשלה אינה יכולה להתחמק ועליה לומר שצריך להסיר את ההצעה מעל סדר-היום. האם יש מישהו המתנגד לכך שיוצע כי ההצעה תוסר מעל סדר-היום? האם ישנה הצעה שלא הממשלה תענה?

מ ח ל י ט י ם (פה אחד):

הממשלה תציע להוריד מסדר-יומה של הכנסת את ההצעה בדבר "התססה חברתית והשלכותיה על יחסי העבודה ועל המשק".

שר העבודה ישיב על ההצעות.

./.

869. שדות ב'ראש הממשלה ג. מאיר:

ביקשתי את שר החקלאות להביא עוד הפעם את הפרטים על שדות ב', על השטח שבבקעת רפית. אמנם זה היה כבר בממשלה, אבל זה לא הועיל.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

אחרי שהיה דיון בישיבת הממשלה, פנה השר פלד גם אלי ומסר שיש לו ידיעה, שעל אף האינפורמציה שנמסרה בישיבת הממשלה, הרי בשטח שהופקע בהפקעה שניה עובדים בולדוזרים והורסים מטעים. הלכנו לבדוק את העניין. נתברר שוועדת המיקום, שקבעה את המקום שגם צריך לקום הישוב שדות ב', החליטה עוד לפני חצי שנה לשקם אותו בקצה השטח שגודר בשנת 1969, ומתוך המשבצת של כ-3,000 דונם חרג מעבר לגדר שטח של כ-300 דונם.

לאחר שהדבר נבדק, התברר שאמנם השטח של כ-300 דונם חרג מהגדר, אבל הוא לא חרג מגבולות השטח שהוחלט בשנת 1969 להפקיע אותו. הוא לא חרג מהשטח שסומן במפה, בחתימתי בשנת 1969, אלא שמסיבות שונות, שאיני יודע מדוע, לא הוקמה הגדר בדיוק לפי המפה ובזמן הגידור נשאר שטח לא גדול מעבר לגדר.

שר הבטחון מ. דיין:

הסיבה היא פשוטה. עברה שם דרך, והבדואים ביקשו לא לסגור את הדרך. היות וההפקעה נעשתה מלווה בגדר, מסמנות לפעמים חביות את המפה. כאמור הבדואים ביקשו לא לסגור את הדרך, ומוטה גור אמר שלא יסגרו את הדרך. לא עכשיו תיכננו את שדות ב'.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

עכשיו התברר כי הפעולות המעשיות להכשרת הקרקע בשביל שדות ב' נעשות בתחומי השטח שהופקע לפי החלטת הממשלה בשנת 1969.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

300 הדונם נמצאים בגידור של 1972?

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

כן. לא השאירו פס בין מה שהפקיעו אז ובין השטח הזה. על-כן הרושם היה שהפעולות נעשות בשטח שהופקע בשנת 1972. אבל המצב הוא כזה שלמעשה השטח שנקבע בשביל הישוב שדות ב', ושמצירים אותו בשבילו עכשיו למתיישבים, הוא כולו בשטח שהופקע בשנת 1969.

בקשר לעקירת מטעים: קשה מאד להשתמש במושג מטעים בשביל מה שנמצא בכלל בשטחי רפיח. שם מפוזרים עצי קיקיון ועצי שקדים, שבכלל לפי המושגים של חקלאים שלנו קשה בכלל להגדירם כמטעים. כפי שנאמר לי, הרי בתוך השטח של 300 דונם היו מפוזרים בשטח של 30 דונם עצי שקדים שהגובה שלהם היה בין 50 סנטימטר למטר. הם היו חשופים, ללא עלים או שהעלים כורסמו על-ידי עדרים. בכלל באזור זה, אם לא נותנים מפעם לפעם קצת מים, הצמחים אינם גדלים. ברור, כי כאשר צריך היה להכשיר את החלקות האלה למתיישבים, העצים האלה נעקרים. כך אני מתאר לי שבתוך הגדר הראשונה היו גם כן מפוזרים קצת עצים וכאשר הכשירו את הקרקע בשביל שדות א' עקרו את העצים האלה כדי להכשיר את השטח לשוב.

זוהי האינפורמציה שאני יכול לתת.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה לטעון לשר נתן פלד על יחסי העבודה פה בינינו בתוך הממשלה, ולהתרעם על האופן שנוהגים בענין זה, שמפלגתו ועתונו נהגו בענין זה.

בזמן הישיבה נשאלה שאילתה. לא היתה לי אינפורמציה במקום. שלמה גזית טילפן לפיקוד הדרום, פיקוד הדרום טילפן למפקד הנפה. מסר את האינפורמציה שהיתה בידו, השאיר פתק לישיבה. אחרי-כן התברר שהאינפורמציה היתה מדויקת. ודאי לפי הזכרון יכולה גם ליפול טעות אם באים לפרט מפה שנקבעה בשנת 1969.

למחרתו, נדמה לי ממשרדו, צלצל אלי נתן פלד ואמר: קודם-כל אני מבקש שיפסיקו לעבוד שם. אמנם אין זה ענין של הממשל. איני יודע אם יש לי סמכות לבקש מהקרן הקיימת לישראל להפסיק לעבוד שם. הם אינם צריכים לקבל ממני רשות לעבוד בשדות א', שדות ב' או שדות ג'. אבל היות ואנחנו שותפים להחלטה האומרת שבשטח החדש הנתפס לא יעבדו ולא ימנעו מהבדואים לעבוד, אמרתי שיכול להיות כי נפלה טעות ביחס ל-300 הדונם. ביקשתי ממפקד הנפה שיבקש מהקרן הקיימת להפסיק לעבוד שם עד שיתברר הדבר. דיברתי עם חיים גבתי ואמרתי זאת גם לנתן פלד: ייתכן שנפלה טעות, נבדוק ונעשה לפי זה. מעירים לי ששמועון אבידן ואחרים היו שם ומדדו. ברור שלא היתה שם הריסת בארות ולא היה גירוש בדואים ולא נעשו מעשים בזדון. אבל יכול להיות שהטרקטורים של הקרן הקיימת או של משרד השיכון טעו. עד כאן אין לי תרעומת לא על הפנייה ולא על הבקשה להפסקת העבודה. נדמה לי שטעויות כאלה ומקרים כאלה יכולים לקרות גם בין גבת ונהלל או בנהלל עצמה. שם לפעמים התלקחו הרוחות יותר. אבל צריך לברר מה קרה.

והנה למחרת אני קורא בעתון "על המשמר" בדף הראשון אינפורמציה מדוייקת. אבל אין זה מפריע שבדף הפנימי יהיה כתוב בזרקור - אני מצטט לפי הזכרון: מה זה מטעים את הממשלה בכוונה? הקצין האחראי הפעם צריך לעמוד לדין מיד. מבחינת הכתיבה היתה זאת ממש כתיבת-רציחה עם האשמות על משרד הבטחון שהוא מטעה את הממשלה והוא מעלים ידיעות מהממשלה. מה היא התנהגות זו? כל מה שאוכל לעשות עוד הפעם במקרה דומה, שאם יטלפנו אלי לא אגיד "אברור" ולא אשיב. כאשר מפסיקים את העבודה לפי בקשה ומבררים את הענין ומתברר שאינם עושים שום דבר רע, ובאותו עתון כתוב כך בהתחלה, הרי אין זה חשוב, ובאמצע אותו העתון כתוב שהטעיתי את הממשלה באינפורמציה לא נכונה. ודאי יכלה גם להיות טעות. אבל רציתי לבוא לקראתו וטלפנתי פעם ופעמיים והנה התברר שהאינפורמציה היתה נכונה ומדוייקת. אם כן מה שהיה כתוב בפנים העתון היה כתוב בצורה פרועה ובצורת הסתה. לשם מה זה נחוץ? יש שאילתה, אני יכול לברר את האינפורמציה. אבל כתיבה כזו למה? הדבר הזה חרה לי מאד.

אני רוצה לומר דבר שני. יש לנו עכשיו בשטחים האלה בעיות רבות עם מפ"ם. יש בדואים שביקשו פיצויים וקיבלו פיצויים, נתנו להם שלמונים. באו אחרים ונתנו מכות רצח לאלה שקיבלו את הפיצויים ופצעו אותם על מה ולמה קיבלו פיצויים מהיהודים. אנחנו רוצים לעשות הכל בהתאם להחלטת הממשלה. ייתכן שאין היא מוצאת חן בעיניכם, אבל אנחנו פועלים על-פי ההחלטה, אנחנו משתמשים רק בפנייה אל הבדואים ללא כל שמוץ של לחץ. ישנה אפשרות לממשל ללחוץ, אבל אין זה עולה בדעתו לעשות זאת. אנחנו נותנים פיצויים רק למי שרוצה לקבל אותם. אם איש אינו רוצה לקבל פיצויים, אל יקבל. אבל היו 200 משפחות שרצו לקבל פיצויים ואנחנו נתנו להן פיצויים כדי שיוכלו להקים לעצמם בתים. והנה הגענו שם לכך, שבדואים חשים שהם יכולים להרשות לעצמם לתת מכות ולפצוע את אלה המשתפים פעולה עם הממשל, משום שהם חזקים יותר.

המצב הזה הוא קשה מאד. אין אנחנו צריכים לשלוט ביד רמה. אני שמח שאיננו נזקקים לשלוט ביד רמה. אבל לא צריך להיות מצב כזה שבדואים המסכימים לקבל פיצויים מהממשל, יבואו ויאמרו: למה אינכם מגינים עלינו? הרי בנדנוד אחד אפשר את כל המוכתר הזה, חילו וחבורתו - שכל הימים יושבים אצלו אנשי מפ"ם ומחתימים אותו ומסיתים אותו - להגלות אותו ואת שבטו, כי הוא מסית. אם אנחנו צריכים לעשות את זאת, עלינו לעשות את זאת. אבל אי-אפשר שאנחנו נהיה ממשלה ונרצה למלא את החלטות הממשלה, וצעירי מפ"ם ואנשי המשקים בסביבה יבואו אל הבדואים ויעשו ביניהם מה שיעשו. איני מדבר על עורך-הדין ועל משפט בג"ץ וכדומה. יחליט השופט שצריך להחזיר אותם, נאמר מה שיש לנו לומר ונחזיר אותם. אבל מעבר לזה לשבת שם כל הימים וכך לנהוג? כל פעם מטלפן לנו עופר בן-דוד ומספר על המשלחות שבאות לבדואים, על ההסתה המתנהלת ביניהם, קוראים להם: אל תשתפו פעולה עם הממשל. מה הממשל עושה? הוא מציע לתת פיצויים לבדואים.

קשה מאד לסבול את הדבר הזה.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

בקשר להתפתחויות של השבוע שעבר. קיבלתי הודעה, ונתבקשתי על-ידי חברים ממזכירות הקיבוץ הארצי להביא לידיעת הגורמים המוסמכים, ששטח מסויים שהוא מחוץ לגידור של 1969, על השטח הזה עובדים בולדוזרים ופוגעים גם במטעים וגם באדמה מעובדת אחרת. התקשרתי גם עם שר הבטחון וגם עם השר גלילי. אחרי-כן קיבלתי הודעה מהאנשים במקום שהעבודה הופסקה עד לבירור. ראיתי בדבר הזה התפתחות חיובית. כך הודעתי גם לחברים שהפנו אלי את השאלה הזאת. אחרי-כן אמר לי שר החקלאות שהוברר מה שאמר כאן שהוברר, שהיה אי-תיאום בין הגידור לבין מפת-ההפקעה של 1969, ולכן ניתנה הוראה לחדש את העבודה.

לפי דעתי המהלך הזה לא היה מהלך נכון, ואגיד מדוע. כי לערבים האלה, שעידו שם את החלקה של 300 דונם, להם היה הרושם שהם נמצאים בתחום אותו השטח, אשר לגבינו ניתנה ההבטחה שתוך שנתיים יוכלו לעבד את השטח הזה. עכשיו נתקבל הרושם שמה שהיה מחוץ לגדר שיין לשטח-ההפקעה של 1972. בזה איני מערער אף כמלוא הנימה על מה שאמר כאן חיים גבתי, שישנה מפה חתומה משנת 1969. אבל המקרה כזה מה שנראה ומה שקיים בשטח יש לו משקל לגבי אנשים היושבים שם, לא פחות ואולי יותר ממה שכתוב וחתום במפה הנמצאת באיזה שהוא משרד. ולכן, נדמה לי שהיה נכון לתת לשטח של 300 דונם להינות מאותה העובדה שנקבעה לגבי השטחים שהופקעו בשנת 1972.

אם הדבר הזה מובא כאן לדיון, אני רוצה להציע את ההצעה הזאת. אני חושב שלא ייגרע שום דבר ממעמדנו ומעתיד הפעולות שלנו אם ננהג במקרה כזה כמו שאנו נוהגים לגבי השטחים שהופקעו בשנת 1972, וגם אם נניח שהיתה איזו סיבה שבגללה הגדר שהוקמה ב-1969 לא היתה זהה עם המפה ששורטטה אז, אבל זה יצר עובדה מסויימת.

לפי מיטב הכרתי - אני אומר את הדבר הזה בממשלה בכל גילוי-הלב - אני רואה את הנושא הזה כנושא רגיש ומצפוני. אבל יחד עם זה איני תומך באילו שהן פעולות שהן נעשות בשטח בשביל לפגוע בביצוע המדיניות שהממשלה מחליטה עליה. יכול להיות שהוויכוח בנושא זה הוא לגיטימי. יכולה להיות לי דעה אחת ויכולה לממשלה להיות דעה אחרת. איני חושב שהביטוי של שר הבטחון על הצרות הרבות שיש לו עם מפ"ם הוא ביטוי שקול ההולם את המציאות. אבל אם אני צריך לקבוע את עמדתי, אני קובע אותה בגילוי לב.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לכל אחד יש מצפון. המצפון אינו מחולק בין המפלגות והשותפים. מותר לי להסכים לאיזה דבר ומותר לי להתנגד לאיזה דבר. אבל מוזר הוא הדיבור הזה "בשבילי זהו ענין מצפוני". כאילו מי שאיננו מקבל את דעתך, אין לו מצפון בכלל. אומרים: זהו ענין מצפוני בשבילי, וזה מכסה את הכל. זה מספיק. אבל בכל-זאת אנחנו צריכים להחליט: האם אנחנו יכולים להחזיק מעמד עוד שנה וחצי או עוד שנה ושלושה חודשים, וכל אחד עם מצפון, אבל אין דרך שאם ישנה שאלה, מחליטים ברוב? בענין איקריית ובירעם החליטו 14 חברי הממשלה בצורה אחת, ו-4 החליטו נגד. אין אני מסכימה של-14 חברים אלה אין מצפון. גם להם יש מצפון, ומצפונם אומר להם לעשות כך כפי שעשו, ואין אני מסכימה לכך שכל המצפון ישנו דווקא בידי ארבעת החברים.

שר המשטרה ש. הלל:

לדעתי להיפך.

ראש הממשלה ג. מאיר:

גם לא אגיד להיפך.

מצפון יש לכל אחד כפי שיש לו. מותר לאחר להיות בעד ולשני להיות נגד. אבל מה שאסור הוא, שיילך מרכז הצעירים במפ"ם עם עורך-דין של "על המשמר" ויחתים שייכים שיתנו לו יפוי-כוח להגיש תביעה לבג"ץ. אין לזה כל שייכות למצפון. זהו מצב ששום גוף הרואה את עצמו אחראי אינו יכול לסבול. קודם-כל נוסף למצפון צריכה להיות גם הרגשת אחריות. איך אפשר לנהל עניינים אחרת מאשר להביאם לממשלה? יש ויכוח ויש דיון ויש הצבעה ומחליטים. אבל מה אומר לטיפ דורי? אני מצפצף על הממשלה ועל חברי היושבים בממשלה, אני

עושה לי מה שאני רוצה. אני הולך לשייכים שכבר חתמו על-כך שהם מוכנים לקבל פיצויים, אני מחתים אותם ומוביל אותם לבג"ץ. איזו שאלת מצפון יש פה? ממי הוא קיבל את האפוטרופסות על השייכים?

והנה חברי מפ"ם אומרים: מה לעשות? אין מה לעשות, ישנם צעירי מפ"ם. ישנם גם צעירי קול וישנם צעירים בכל מקום.

שר התיירות מ. קול:

אני בעצמי צעיר. יש רק צעירי ל"ע.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש צעירים בכל מקום.

אבל אני רוצה לדעת: איך נחיה כך? מה תעשה מפ"ם ומה יעשה קול כאשר תתקבל החלטה רצויה להם ושאינה רצויה לצעירים שלנו? האם זה הפקר? איך נחיה בכלל? איזו דוגמת ממשל תהיה זאת? וכך יהיה בענין רפיח וכך בענין בירעם ואיקרית. מה זאת אומרת ש"צוותא" זהו אולם להשכיר? בענין איקרית ובירעם היה דיון בממשלה ונתקבלה החלטה. והנה מופיע ראייה עם חברי מק"י ועם לטיף דורי. איני יודעת מה היא הכתובת הזאת. יישב פה לטיף דורי, יהיה זה ענין אחר. אבל מפ"ם לא שלחה אותו לממשלה.

חשר לקליטת העליה נ. פלד:

אם זוהי הבעיה, אפשר לסדר זאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איך נחיה בכלל? אני יודעת כי בכל המפלגות יש צרות. אבל פה אין יושבים אנשים בגלל העיניים היפות שלהם. המפלגות שלחו לכאן את אנשיהם אלה. המפלגות גם כן אחראיות לזה או לא?

אני פשוט איני יודעת איך נחיה. אני פשוט במבוכה. המצפון נהיה יותר "חד" אצל כל אחד ככל שמתקרבים לבחירות. איני יודעת איך עושים זאת. ואני לא תמיד מושפעת כל-כך ממה שכותבים בעתונים. אבל כאשר בעתונים כותבים אמת ויש תיאור של הגוף הזה היושב כאן, ואנחנו עושים אותו לחוכא ואיטלולא, הרי בצדק מתארים את הגוף הזה כפי שמתארים. איך פועל הגוף הזה? האם יש בתוכו אחריות קולקטיבית או אינה? אין לי טענות לעזר וייצמן. הוא איננו אחראי לשום דבר. אבל האנשים היושבים כאן והמפלגות שלהם איפה הם? אני חושבת שאין זו רק הבעיה שלי, זו הבעיה של כל אחד ואחד מכם.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

של כל המפלגות. קיבלתי משלחת של צעירי איחוד הקיבוצים והקבוצות שרצו להחתים על עצרת ועל פנייה לממשלה. גם חברים שלכם משתתפים בזאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יכול להיות שישנם כאלה. אבל לא ראיתי בעתון שצעירי מפלגת העבודה הלכו לבירעם להפגנה או הלכו להפגין ברחוב דיזנגוף. אם ישנם כאלה, נדון עליהם במפלגת העבודה.

השר י. גלילי:

השר שם-טוב, הם באו אליך עם חברי מק"י או עם

הבישוף ראייה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני יודעת מי הם. לא קראתי על אודותיהם בשום
עתון. היתה ישיבת מרכז מפלגת העבודה ושם הצביעו 145 בעד ו-8 נגד. אם 8 אלה
השתתפו באיזו הפגנה, נדון בזה ונטפל בדבר. אין אני מוכנה לקבל מנדט מהמפלגה
ושהמפלגה תעשה בכל-זאת להיפך. זה אינו יכול להיות ככה.

870. שריות תלמידי ישיבות בצה"ל

ראש הממשלה ג. מאיר:

ישנם הרבה סעיפים שאינם מוכנים לדיון, כי
באחדים מהם אי-אפשר לדון שלא בנוכחותו של שר האוצר.

שר התיירות מ. קול:

יש סעיף שלי בענין שירות תלמידי ישיבות בצה"ל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לו היתה לך סבלנות של שניה, הייתי פונה אליך ושאלת: באיזה סעיף מסעיפך אתה רוצה שנדון?

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה שנדון בסעיף "שירות תלמידי ישיבות

בצה"ל".

הצעתי היא, שבחורי ישיבה לפני שהם הולכים ללמוד בישיבה, יקבלו שלושת חודשי אימונים, ולאחר שילמדו בישיבה יתאמנו כל שנה חודש ימים. כפי שצה"ל הודיע בשעתו על-ידי נציגו בוועדת השרים מוכן הוא אפילו לארגן את האימונים האלה במסגרת מיוחדת כדי שהם לא ייצאו לסביבה אחרת - חשש שהיה לראשי הישיבות. אם יעזבו את הישיבה, ישרתו במילואים או בשירות סדיר, אבל ינכו להם את החודשים שהתאמנו מקודם ושרתו בשנים הללו. זוהי אפשרות אחת.

ישנה אפשרות שניה, אלטרנטיבית, היינו לקבוע את מה שמקובל כהסדר כדוגמת "כרם דיבנה". זהו הסדר שנקבע בשעתו עם ראשי הישיבות בכרם דיבנה וזה קיים גם בישיבות אחרות של בני-עקיבא, כמו בישיבת הכותל ועכשיו בישיבת חברון. זה קיים בישיבות רבות, כדי למצוא דרך המאפשרת גם שירות בצבא וגם לימוד בישיבה. אני רוצה שהלימודים שלהם בישיבות ייפגעו. אני חושב שאין סתירה בין לימוד תורה ובין אימונים בצבא. זה הוכח בישיבות לא מעטות. הייתי בקרית-ארבע. אומר לי הרב לוויןגר: הנה אלה, שבשעתו אופשרו להם הלימודים כדוגמת השיטה של כרם דיבנה, התגייסו בינתיים. הוא דיבר על-כך מתוך סיפוק, כי הייתי אחד מאלה שבשעתו תמכו בכך שגם ישיבת חברון, למרות שהיתה מחוץ לחשבון, תיכלל גם כן בתוך החשבון, שיוסיפו אותה לחשבון כמו שהוסיפו את ישיבת הכותל וישיבות אחרות.

הנסיון הוכיח שאפשר למזג לימודים בישיבות עם אימונים בצה"ל. הנוער הזה המשרת בצבא כבני-ישיבות יש לו סיפוק רב, יש לו הרגשה שהוא גם ממלא את חובתו למדינה והוא גם לומד תורה, הוא גם יכול להימצא בישיבה מספר שנים כפי שהוא רוצה ורוחש לו כבוד נוער המדינה שאינו מסתכל עליו כעל משחמט.

אבל ישנם כמה אלפי בחורי ישיבות שהם נהנים מחופש מוחלט מהצבא. הם אינם נכללים בתוך ההסדר הזה, להם אינה ניתנת האפשרות הזאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כמה הם?

שר התיירות מ. קול:

כמה אלפים. בכל שנה התמונה הזאת משתנית. אבל הם כמה אלפים. בשעתו שמעתי שהם בין 3,000-4,000.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

אתה מדבר על עשרים וארבע שנות קיום המדינה?

./.

שר התיירות מ. קול:

אני מדבר על אלה של היום. אני מדבר על אלה

שבינתיים בגרו והתחתנו.

בשעתו היה הענין בדיון בוועדת השרים. ההצעה שלי נדחתה ברוב של קול אחד. ערערתי בפני הממשלה. הערעור לא הגיע לדיון. בינתיים הציע בשעתו השר יוסף ספיר המנוח שתהיה פגישה עם ראשי הישיבות. היתה פגישה עם ראשי הישיבות. היתה פגישה עם הרב אברהמסקי שהוא עכשיו יושב-ראש מועצת גדולי התורה ועם הרב צבי יהודה קוק משיבת "מרכז הרב", ועם הרב שהוא ראש ישיבת כרם דיבנה, שאיני זוכר את שמו. אבל הם לא קיבלו את ההצעה הזאת. הם אמרו כי הם חושבים שלמעשה זה יזיק ללימודים. הם לא קיבלו את ההצעה הזאת לחפש דרך כיצד למזג את שני הדברים, גם של לימודים בישיבה וגם של אימונים בצה"ל. הענין צריך היה להגיע אז לשולחן הממשלה ולא הגיע.

אחרי-כן העליתי הצעה שניה, שהמבוגרים שביניהם ישרתו בהג"א. היתה הצעה שהם ישמרו על חשונות. גם הדבר הזה לא הגיע לדיון בממשלה, כי יוסף ספיר המנוח הציע בשעתו שתהיה בענין זה פגישה עם ראשי הישיבות ולדון בשאלה. הפגישה לא יצאה לפועל.

עכשיו קראתי בעתון בסיפוק רב ששר הבטחון הציע לדון בנושא הזה מחדש, כי הוא חושב שיש מקום לשנות את המצב הנוכחי. אני רוצה לומר בפירוש שאיני רוצה לפגוע בישיבות. אני חושב שהישיבות מהוות ערך חשוב בעם ישראל, אלה מוסדות חשובים בעם ישראל. אבל אני חושב שלא צריך להיות מצב שאלפי בחורים יהיו בכלל חופשיים משירות בצבא ומאימונים ושהמצב הזה יימשך שנים. אין זה שייך לשום הסכם קואליציוני ולשום סטאטוס-קוו. זהו ענין שנדון בשעתו בממשלה והוכרע כפי שהוכרע ברוב של קול אחד, היינו שלא לקבל את ההצעה הזאת.

אני מעלה את ההצעה הזאת מחדש. אני חושב שהיא טובה מכל הבחינות, הן לטובת הישיבות והן לטובת הבחורים. השתתפתי בשעתו בפגישה עם רבנים בענין זה ואמרתי להם: יש צורך "ללמד את בני יהודה קשת". זה יהיה דבר טוב. חילוץ עצמות זהו דבר טוב. הם יהיו אז פחות פנויים לדברים אחרים שאינם כל-כך טובים. הגיע הזמן לדון בשאלה זו מחדש, דווקא עכשיו שאין מלחמה וישנה אפשרות להסדיר את הדברים בצורה הנאותה ביותר. בעיקר התרשמתי מבחורי אותן הישיבות ששם קיים ההסדר הזה.

בשעתו נתקבלה הצעתו של שר הבטחון שלפי המצב הנוכחי אין מוסיפים ישיבות לשחרור מצבא ושאיין מוסיפים בחורים לישיבות המשוחררות מצבא, כלומר קובעים הקפאת המצב. אילו היו מקבלים את ההסדר שהצעתי, לא היה צורך בהקפאת המצב, אז לא היה צורך בהגבלה מספרית, אלא כל ישיבה היו מתנהלים בה לימודים.

שר הבטחון מ. דיין:

איני יכול להגיד כרגע מה הם בדיוק המספרים. אני מעריך כי מספרם של אלה המשוחררים כל שנה מגיע למאות ולא לאלפים. אלפים זוהי הצטברות של אלה שהם חייבי מילואים, אילו היו צריכים לשרת, והם חסרים למערך המילואים. זו יכולה להיות הצטברות של עשרים שנה. אילו היו עוברים את השירות הצבאי, היו מגויסים למערך המילואים. פעם, עד כמה שאני זוכר, היו אלה קרוב ל-5,000 במשך כל התקופה הזאת. זה מבחינה מספרית. אבל בכל שנה אלה כמה מאות.

בשעתו אושרו מספר ישיבות כמשוחררות. איני יודע אם זה היה גם בזמנו של בן-גוריון. אולי התווסף אחרי כן משהו בתקופתו של אשכול. בהתאם להחלטת ועדת השרים לא נתווספו ישיבות כאלה בשנים האחרונות. הוקפאו שני דברים: אין מקבלים ישיבות נוספות לרשימת השחרור ואין מגדילים את מספר הלומדים באותן ישיבות.

(עד כאן רשם י.מ. מכאן א.ב.)

המשא-ומתן עם החוגים האחראים לישיבות הללו, שהם יקבלו עליהם מרצון את הסידור של "כרם דיבנה", התנהל וחזר והתנהל, גם בצינוורות פרטיים (יוסף ספיר בשעתו, וכו'), והם לא רצו לשמוע. אינני יודע אם זה בכלל בסטטוס-קוו הקואליציוני או לא. אבל בשעתו, כשהיו הדיונים בענין זה, שרי הממשלה מהמפד"ל אמרו שללא הסכמה של החוגים ההם - הדתיים - הם לא יוכלו לתת את ידם לשינוי בכפייה, כלומר: בעל כורחם.

השאלה עלתה גם בתקופה של מתיחות כלפי חוץ, בתקופת המלחמה, ולא חשבתי אז שזוהי שעה נאותה, גם אם הממשלה תקבל החלטה אחרת, להיכנס עם צבא למאה-שערים ולקחת אותם לבית-הסוהר וכו'. חיילים מזה לא יצאו לנו.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

אבל תעסוקה לחיילים אחרים - כן.

שר הבטחון מ. דיין:

אבל תוספת כוח לצה"ל וכאב ראש לא חסר אז. זה קיים 24-25 שנים - נקפא את זה. גם זה היה צעד קונסטרוקטיבי.

אני עצמי אינני מרוצה מהסידור הזה, ואינני חושב שהוא הכרחי. ייתכן שבבדיקה מפורטת יימצאו חוגים מסויימים שיציעו הסדר כזה שיש לגבי בנות, שבת צריכה להוכיח שהיא כל-כך קשורה באורח-החיים הדתי שהשירות בצבא יפגע בה, והיא משתחררת על-יסוד אינדיבידואלי. אבל אינני מביא הצעה פוזיטיבית. אני בהחלט חושב שצריך לבחון את הדבר הזה, כמו דברים רבים אחרים, כדי לראות אם

צריך ללכת בדרך שהלכנו בה עד כה, או לשנות בכל-זאת, כמו שאומר השר קול, במגמה של "כרם דיבנה". קודם-כל, אני חושב שבצבא יש דעה טובה על הבחורים הללו, למרות שהם מקבלים אימון מועט יותר, אבל הם אנשי צבא טובים בבוא העת, ובמילואים הם תמיד ברשימה, מתגייסים, וייתכן שאפשר חלקים ניכרים, ואולי את כולם, להעביר לשיטה הזאת, ביחידות אלו או אחרות. אבל התנאי לכך הוא שתהיה נכונות מצד כל הממשלה לטפל בזה ולכפות עליהם. כי נדמה לי שמרצונם הטוב החוגים הללו לא ירצו לוותר על השחרור שיש להם. צריך שתהיה נכונות מצד הממשלה להיכנס איתם לקונפליקט בדבר הזה, ושיהיו בירורים מדוקדקים, ענייניים. זה לא יכול להיעשות בצורה שיגרתית כזאת, החלטה כזאת מראש. אלא צריך להיכנס לזה.

אינני מתנגד לכך, אם אפשר על דעת הממשלה לברר את הדברים מבלי שנפתח את העניין לכיוון הפוך, כלומר להשאיר את ההקפאה בעינה אבל לנסות ולשנות את הפטור (או כפי שזה נקרא "דחיית השירות") לחוגים אלה או לישיבות הללו, ולסדר את הפריבילגיה הזאת הלאה. אני אינני מתנגד לזה. ההתנגדות אז באה מצד שרי המפד"ל.

שר התיירות מ. קול:

יש שלוש ישיבות חדשות שהן בנוסח כרם-דיבנה, שהן ממש נפלאות: ישיבת הכותל, הישיבה בגוש-עציון והישיבה בחברון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל אתה הרי מתרעם על זה.

שר התיירות מ. קול:

להיפך. אני שבע-רצון מזה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל אתה מתרעם עכשיו על ישיבות שלפי דברי השר דיין מדובר בהן במאות אחדות של בחורים. על זה אתה מערער, לא על מה שממנו אתה מרוצה.

שר הפנים י. בורג:

אני משתדל במתינות להביע השתוממות על-כך שהנושא צף ברגע זה, ובאווירה בה אנו חיים היום בישוב. אני מוכן בהחלט לומר בפומבי הרבה פעמים שאני מעריך את השר קול בתור ספק של נושאים לסדר-היום. הנה, כתוספת לסדר-היום יש: הגדרת המושג "פיתחת רפיח", שיקום פליטים ברצועת עזה ובשומרון; והיות וזה לא מספיק - יש סעיף "בעיות ערביי ישראל". והיום הוא חוזר לענין שעליו הגיש ערעור באוקטובר 1968.

שר הבטחון מ. דיין:

בינתיים ביקשתי שיבררו את המספר השנתי של משתחררים (המושג הוא "נדחים"). המספר הוא 800, שמתוכם יש כאלה שלא היו מתגייסים בגלל סיבות בריאות (לא כולם הם הרקולסים), וחלק שמתגייסים לצבא כשהם עוזבים את הישיבה. כלומר, התנאי להשתחרר הוא שהאיש יתמיד בישיבה. אבל אם בגלל סיבות שונות כעבור זמן מה הוא עוזב - הפטור הזה נשלל ממנו. מתוך ה-800 צריך איפוא להוריד איזה מספר.

שר התיירות מ. קול:

בכמה זה מסתכם לחמש השנים האחרונות?

שר הבטחון מ. דיין:

אינני יכול לומר. קיבלתי רק פתק.

שר התיירות מ. קול:

תברר זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

טוב.

שר הפנים י. בורג:

אין צורך לחזור על דבר שהוא חלק של ההסדר. בשבילי זה היה דבר טוב מבחינה היסטורית כשראיתי שמפקד הצנחנים שהגיעו לכותל הוא בן קיבוץ יבנה; בן של חניך שלי. בכל-זאת, יבנה וירושלים זהו איזה מושג. על אלה אין איפוא להתווכח. אם בנות יכולות להיות בנח"ל - קל וחומר שיכולים להיות גם בנים.

אם זהו ויכוח שאתה יכול לנהל לא מכוח הסדר משטרי, שהמשטרה צריכה לפרוץ לבתים ולעורר כאן גל נוסף של שנאה. וצר לי וכואב לי שאני צריך לעורר גל נוסף, כי יש כבר גלים אחרים.

לא אכנס איפוא לשאלה של המצב הפורמלי, אם הסדר מסויים שקיים כבר 24 שנה מקבל את הסטטוס של סטטוס-קוו או לא. השאלה עמוקה הרבה יותר. היא לא רק שאלה משפטית. כי אם השרים שהיו בשעתו בוועדה והשתתפו בדיונים אמרו שאינם יכולים לתת ידם לשינוי על-ידי כפייה בענין זה - אזי אלה הם השרים שיושבים כאן, והם אלה שאמרו זאת אז. מינוס שפירא ז"ל, וגם היום הם אומרים שלא יכולים לתת את ידם לשינוי העניינים על-ידי כפייה.

עכשיו אני רוצה לומר: לא השתתפתי בוויכוח מקודם, ואני בכל-זאת רוצה ללכת בחזרה לרגע לענין רפיח וענין ברעם. אנחנו חיים היום בשוב (ואני אומר זאת בתור יהודי, הייתי אומר, לא רק בתור מי שיש לו זכות לשבת כאן) ועדים לתהליכי אי-נחת הנוצרים על-ידי הסתה, באופן אקומולטיבי. עד שלא התקרנו מהוויכוח על ברעם יש כבר בינתיים ויכוח על פיתח רפיח. עד שאנחנו מבררים אם עוקרים מטעים או לא - מופיע ראייה ביום ששי שעבר בנצרת ואומר: העם היהודי אתנו, יש כמה פוליטיקאים, בראשם ראש הממשלה וכו'. ועד שאני משמש מטרה, ביחד עם מפלגתי, של חיצים מורעלים בנושא "מיהו יהודי" - אתם רוצים להזמין עוד ויכוח? איפה ההיגיינה של הממשלה הזאת?

שר החוץ א. אבן:

אילו ראית את הטלוויזיה בנושא זה ביום ששי, על ברעם ואיקרית, ועל חיילי משמר הגבול.

שר הפנים י. בורג:

ביום ששי? - לא. שמעתי שאת המשפט הזה שאמר ראייה נגד ראש הממשלה והפוליטיקאים המקולקלים - את זה הצליחו להוציא מהטלוויזיה. כלומר, את הפרובלמטיקה של ברעם מראים בטלוויזיה, ואילו את מה שהוא התחצף - את זה לא הראו.

שר העבודה י. אלמוגי:

הוא מדבר על הקטע של זיווה יריב.

שר המשטרה ש. הלל:

מערכון שכתבה זיווה יריב לטלוויזיה, והיו צריכים להציג אותו. כלומר, לא קראו זאת מתוך הכתב, אלא הטילו על שני שחקנים דגולים להציג זאת עם דרמטיזציה, והכל במסורת הטלוויזיה של ליל-שבת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כשאני אומרת בישיבת המרכז שסערות בציבור שקמות על-ידי אורי אבנרי, דן בן-אמוץ ועמוס קינן לא משפיעות עלי - הולכת הטלוויזיה ומוסרת בפשטות: ראש הממשלה אמרה שסערות בציבור לא משפיעות עליה. חד וחלק, פשוט.

שר הפנים י. בורג:

אני בא איפוא וטוען: למען ההיגיינה של הממשלה הזאת, לא היום הוא יום הראשון הראשון שראש הממשלה אומרת: אנחנו יכולים ללכת יחד, אנחנו מחזיקים מעמד, או שאנחנו רוצים להיות קונטרוברסאליים? אני מבין את המנגינה הזאת שחזרה היטב בכמה וכמה ישיבות של הממשלה, בהקשר כזה או אחר. ואני חושב שממשלה בעלת חושים בריאים לא תזמין לה עכשיו עוד נושא אכסקלוסיבי מסוג זה, בייחוד שהמספרים הם אפסיים והחומר איננו החומר הגדול של הרקולס. אבל תנצח בבחירות הבאות, ותעביר זאת ברוב שיהיה לך בכנסת. עכשיו, בחודשים האחרונים או במושב האחרון של הכנסת, אל תתחיל בזה. אנחנו את ידנו לא ניתן לכך. וכואב לי לומר את זה, מפני ששלושה ילדים של ורהפטיג הם צנחנים נדמה לי, ואחד ברמת-הגולן

ניצל בנס. בן של חזני הוא איש-צפרדע. אז איתנו לא צריך לנהל ויכוחים אלה. אבל אנחנו מכירים את החומר, עם הקומפלימנטים. את הקומפלימנט שאתה נותן לכרם-דיבנה אתה מכוון למעשה לחברים שלנו, מה שאנחנו עושים. אבל יש היום פינה שהשנאה בה גברה, ואני אומר: הבה נזהר שלא יהיו סערות, עם מה שיש היום באמריקה. הבוקר הייתי אצל גלילי (לא ידעתי שהעניין יהיה כאן), ואמרתי: זאת איננה אופרה פרטית של המפד"ל, מה שהולך היום באמריקה האורתודוקסית נגדנו ונגד הממשלה. דיברתי איתו, ולא ידעתי שהיום דווקא, אחרי ארבע שנים, יבואו דווקא ההצעות שלך להצבעה.

נהיה איפוא שקולים בעניינים כאלה. אינני מתווכח אין-מריטו ולא על הצד המשפטי, אם דבר שקיים 24 שנים הופך לסטטוס-קוו או לא, וכל המשנה - ידו על התחתונה. אני אומר: תשמרו על שארית הבריאות של הממשלה הזאת, ואל נזמין לנו צרות עם סערות בלתי-רצויות.

אם פורמלית צריך להחליט לדחות את זה או להעביר - את זה נראה בסוף הוויכוח.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

גם אני מקשיב לדברי השר קול, ואינני יודע איך הוא מתאר לעצמו את החיים המשותפים במדינת-ישראל. יש תהליך מצד אחד של הרס עצמי, ומצד שני של קיטוב שלא נוכל לעמוד בו. אי-אפשר לקיים מדינה על סכינים הדדיים. וככל שהדבר הזה חשוב לנו - תאמינו לי שאני יודע שזה חשוב לאנשים המקיימים את הישיבות לא פחות, והם מוכנים ללכת לדרך הרבה יותר ארוכה וקיצונית ממה שאנחנו מעלים על הדעת.

גם אני עוקב אחרי מה שנכתב בארצות-הברית, ואני רואה שיש שני תהליכים: בישראל - ענין היהדות יורד ממרכזו; ובארצות-הברית - ענין הישראליות יורד ממרכז החיים היהודיים. זהו ענין של התפוררות. כשאנחנו מדברים על דת ומדינה - יש לפנינו ארבע שאלות שונות: (1) יחסנו כלפי האמונה היהודית; (2) יחסנו כלפי המפלגות הדתיות; (3) יחסנו כלפי הרבנות הראשית; (4) אבל יש בהחלט בעיה של יחסנו לגבי היהודים הדתיים. והיהודים הדתיים אינם עשויים מעור אחד. יש ביניהם גוונים שונים. יהדות בכלל איננה מיקשה אחת. היא לא היררכיה.

נודמן לי לדבר עם ראשי ישיבות, בתפקידי הקודם. ראיתי את היהודים האלה עם הזקנים, וכל אחד מהם מזכיר קצת לכל אחד מאיתנו את הסבא ואת בית הוריו, והם אומרים: 300 או 400 שנה תחת תחת הצאר ותחת גנרלים עוינים, בטרור ובאימה, קיימו ישיבות. דווקא במדינת ישראל אתם רוצים להרוס אותן?

שר התיירות מ. קול:

מי רוצה להרוס אותן?

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

מה שאתה חושב שאתה רוצה לקיים - בשבילם זה הרס. אתה מוכרח להביא בחשבון שהם חושבים אחרת ממך. כמו שהרבה שנים לא הבנתי למה התעקשנו שבמאה-שערים, שכל אורכה מאה או מאתיים מטרים, מוכרחים לנסוע בשבת. בוויילאמסבורג עומד שוטר גוי ואומר: שם גרים יהודים חרדים, איכפת לכם לעשות סיבוב? ואצלנו, על זה היה פעם ויכוח, והלכנו בסכינים.

שר המשטרה ש. הלל:

עכשיו הוויכוח הוא על זה שהם לא נותנים לנסוע בחלקים אחרים של העיר בשבת.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

על זה אינני מדבר. אני מבחין. יש דברים שלא צריך לקבל בהם את דעתם. יש דברים שצריך להביא בחשבון.

הבחורים הללו, עד כמה שאני זוכר, נכנסים לישיבה בגיל 16, ונמצאים בישיבה עד גיל 45 לפחות. לפי ההסכם עם משרד הבטחון אם אדם כזה הולך לעבוד יום אחד - הוא מפסיד את זכותו להיות משוחרר מגיוס. יום אחד, אם הוא משתתף בהפגנה או עובד. אלה הם בחורים שבאמת חיים על לחם צר ומים לחץ; רובם ממשפחות גדולות מאד שחלקים גדולים מהן כן מתגייסים לצה"ל. על-פי-רוב אלו משפחות של שמונה או תשעה ילדים, וילד אחד הולך לישיבה. להבדיל אלף הבדלות, יש גם משפחות נוצריות שילד אחד הולך למנזר. גם אני אינני שבע-רצון מהקיצוניות. אבל אינני יכול להתעלם מזה שבשבילם זוהי בעיית חיים ומוות. ולהיכנס אליהם עם משטרה וצבא לבתים, בגלל אמונתם - לפעמים אני חושב שוב: נניח שהיו בודהיסטים. האם היינו מתחשבים בהם או לא? ואם הם יהודים - לא צריך לכבד את רצונם?

אני זוכר שבתקופה ההיא היה מדובר על 150 עד 200 אנשים לשנה. זה היה כל היכול כולו, שרובו גם מבחינה בריאותית לא היה הולך. האם נלך עם צבא לאנשים שחושבים שזוהי היהדות? זאת איננה היהדות כפי שאני רואה אותה, אבל כפי שהם רואים אותה - זוהי היהדות, האם נעשה מלחמת-קודש?

בלי קשר עם הממשלה והבחירות והפוליטיקה אני
אומר: הקיטוב שאנחנו מובילים את עצמנו לתוכו הוא קיטוב מסוכן. ויש בתוכנו
תמיד גרעיני הרס וחוסר סובלנות ואי-התחשבות ואי-נכונות להבין אפילו דרך
קיצונית כזאת. אני חושב לפעמים שאילו היא היתה גויית - היינו מבינים זאת.

אני ממליץ שהממשלה בהחלט תנהל משא-ומתן ותשפיע.
מי שמוכן להתאמן - יתאמן. בשום-פנים ואופן לא בכפייה. צריך לראות שיש גם
גוון יהודי חרדי קיצוני כזה, שאיננו לרוחי אבל אני מציע לא לנסות לדכא אותו
בכוח החוק והמשטרה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ראשית-כל, אני מציע לדחות את הערעור של השר קול
- ערעורו על החלטת ועדת השרים.

שנית, אני רוצה להעיר בקיצור שתי-שלוש הערות.

כבר אמר השר פרס, ואני רוצה להסביר קצת את
העניין. הבעיה של ישיבה היא לא עניין שאדם נכנס אליה ללמוד ולגמור, שארבע שנים
הוא לומד, כמו באוניברסיטה. הבעיה של ישיבה, ובמיוחד בישראל, היא של אדם
שמקדיש את כל חייו לישיבה. אדם כי ימות, דורשים חז"ל את הפסוק: אין התורה
מתקיימת אלא במי שצמית עצמו בעול. אלה שנכנסים לישיבה ונשארים בה שנים רבות -
עשר, עשרים ושלושים שנה - ולומדים עד שנעשים תלמידי-חכמים גדולים, מדירים עצמם
בעצם מהנאות העולם הזה, ולכן מרשים לעצמם או מרגישים שמותר להם לומר זאת: מי
שנוטל על עצמו את עול התורה - מורידים ממנו עול אחר. אינני יודע אם יש הרבה
צעירים שמוכנים לכך, להקדיש את כל חייהם לעניין זה של התפקיד הזה, ללמוד תורה.
ים התלמוד באמת אי-אפשר לגמור אותו בשלוש-ארבע שנים.

הייתי עושה ניתוח מה הם הפירות, אבל אינני רוצה עכשיו להיכנס לזה, ואומר רק דבר אחד: בקיומו של עם ישראל האינסטיטוציה הזאת של ישיבה שחז"ל אמרו: מימי אברהם אבינו לא פסקה ישיבה בישראל - היתה בית היוצר לנשמת האומה, כמו שאמר ביאליק. מספר מועט של מוסדות כאלה היו כל השלמות של היהדות, וזה משפיע לא רק עלינו אלא על הדור ועל העם כולו.

השאלה הזאת של האינסטיטוציה הזאת היא איפוא שאלה של היהדות. אם מתייחסים למוסד הזה כאל מוסד מיותר - זה ענין אחר. אבל מי שרואה בזה בכלל את עיקר האפשרות, את אבן-הפינה לקיום היהדות, לא של מדינת ישראל - רואה שכדאי בענין זה גם להשקיע.

אני רוצה להדגיש גם את הענין המעשי. הבעיה הזאת של ישיבות ודחייה מהצבא קיימת בכל העולם כולו. גם בארצות-הברית, גם באנגליה ובמקומות אחרים. הרי מה תהיה התועלת שלנו שאנחנו אומרים שנבטל זאת, ובמדינות אחרות זה קיים? מה זה יביא בחיים היהודיים בענין זה שיש התוספתא של ישראל שעשינו מאמצים בשנים האחרונות להעביר ישיבות שלמות מארצות-הברית לישראל, ומספר לא קטן של ישיבות שלמות על ראשיהן ותלמידיהן אמנם עברו? שם אין בעיה. וכאן תהיה בעיה?

ועוד הערה אחת. ישיבות ההסדר לא נעשו על-פי חוק או על-ידי תקנה של הממשלה. הן צמחו מאליהן, על-ידי חוגים אלה שאנחנו מייצגים אותם. כאחד מאלה שהגו את הרעיון הזה אני יכול לומר: ישיבות ההסדר קמו מפני שאנחנו רצינו לעשות איזו מהפכה פנימית. רצינו לומר: אנחנו רוצים ליצור את הטיפוס של בחור-ישיבה שיהיה תלמיד-חכם כי לומד בישיבה ויחד עם זה - שימלא את כל שירותו הלאומי. בישיבות ההסדר היחסים כלפי הצבא הם כמו בנח"ל. אלא במקום עבודה בשל"ת בקיבוץ - הוא לומד בישיבה. וזה צמח מלמטה, מבפנים. לפי שעה יש נניח חמש ישיבות כאלה. אם נצליח - ואת זה נדע רק כעבור שנים - שגם מישיבות אלו יצאו תלמידי-חכמים גדולים, ייתכן שזה ימשך. כבר היום יש דרישה נוספת: עוד ישיבת-הסדר. זה ימשוך הרבה בני ישיבות שירצו בכל-אופן ללכת, כי הדחף הפנימי יש להם. אבל זה לא ייעשה על-ידי-כך שנטיל זאת עליהם.

ישבתי גם עם ראשי הישיבות. הם חושבים שזהו הרס הישיבות. אם אנחנו רוצים להוכיח להם שזה לא הרס הישיבות - נחכה עד שהפירות יתקבלו מישיבות ההסדר. אינני מבין גם למה הפרוצדורה הזאת לגבי יצירת ישיבות-הסדר חדשות. היה עכשיו מאמץ להקים ישיבת-הסדר ברמת-הגולן, ולא היה אישור. לא תקום איפוא ישיבה אם לא יהיה אישור. אבל אני חשבתי שישיבות-הסדר צריך לאשר ביד רחבה, להכניס למעגל עוד כמה מאות בחורים שאחרת ילכו לישיבות גבוהות. הרי לישיבה נכנסים בחורים לא בגיל 16 אלא עוד בגיל 13, בגיל הצעיר ביותר. הם מקדישים את כל חייהם לישיבה. אני יכול להבין ששואלים: למה מקדישים את כל חייהם. אבל תכבד את רצונם. הם לא הולכים כדי להימנע מללכת לצבא. אדם לא מקדיש חמישים שנות חיים או שלושים שנה כדי שלא ללכת שנתיים-שלוש לצבא. הוא מקדיש את חייו כי רואה בזה את האידאל העיקרי שלו בחיים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

גם השר קול מציע את אלה לשחרר משירות צבאי, את

אלה הממשיכים ללמוד.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני חשבתי שהוא רוצה לגייס אותם.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

את אלה שממשיכים ללמוד כל חייהם - הוא מציע

לשחרר.

שר התיירות מ. קול:

כתוב בהצעה: מי שמקבל הסמכה.

שר הפנים י. בורג:

מקבל הסמכה, רק מי שמשמש בתפקיד רב.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אינני רוצה להוסיף עוד על הנימוקים. אבל אינני יודע איך העם היהודי יכול בכלל להתקיים בתקופות הבאות עם אותן תמורות גדולות. "אל תגעו במשיחי"; אל תגעו במוסד שהוכיח עצמו מאות על מאות בשנים שהוא גורם חשוב מאד, ואולי הגורם העיקרי להיות אבן-פינה לקיומה של היהדות. אל נקבל עלינו תפקיד כזה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

השר קול, אני מבקשת לנסח בדיוק מה הצעתך.

שר התיירות מ. קול:

ראשית, אני רוצה לומר שהצעתי לא באה לפגוע בישיבות. כי אם ילמדו 11 חודשים בשנה וחודש יתאמנו, חודש אחד מתוך 12 חודשים - זה בשום-פנים לא יכול לפגוע בישיבות. מי בכלל יכול להוכיח לי שזה יפגע בישיבה אם כל השנה הוא לומד בישיבה וכל זמן שהוא לומד, בלי הגבלה, הוא צריך לתת רק חודש אחד בשנה ולא יותר, או לפני שהוא נכנס לישיבה הוא מקבל הכשרה? אם הוא נכנס בגיל צעיר - יקבל הכשרה כמו בגדנ"ע. אם הוא נכנס בגיל יותר מבוגר - יעשה שלושה חודשי אימונים. מי יאמר לי שיש כאן איזו פגיעה בישיבות? זהו דבר אחד.

דבר שני: אם הוא מקבל הסמכה, הוא בכלל חופשי, לפי הצעתי, וזה מנוסח בהצעתי.

שר הפנים י. בורג:

הסמכה להוראה.

שר התיירות מ. קול:

אני מציע לא להגביל ישיבות הסדר. כאשר דובר על ישיבת הכותל או ישיבת חברון - אמרתי שאינני מגביל ישיבות-הסדר. גם לא ברמת-הגולן. כי זהו המיזוג של לימודים עם אימונים. אינני יודע איפוא מדוע אתם אומרים שזוהי בכלל כפייה. מצד אחד אני שומע נאומים שהמדינה מחליטה, וכל מה שהיא מחליטה זה כפייה. הייתי רוצה שיבואו ויוכיחו לי ראשי ישיבות שיש בהצעה זו של חודש אימונים בשנה במסגרת הישיבה משהו שפוגע בישיבה. צה"ל הסכים לארגן את האימונים הללו של חודש בשנה, ויוכיחו לי שזה יכול בכלל לפגוע בישיבה.

לשר פרס אני רוצה לומר: הצעה זו מונחת על השולחן כבר הרבה זמן, והיא היתה רדומה. והנה, מה היתה ההתפתחות, אדוני שר הפנים ואדוני שר התחבורה? מה היתה ההתפתחות בישיבות בשנים האחרונות, כשלא עסקו בנושא זה? האם ההתפתחות היתה חיובית בישיבות הללו או שלילית?

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

התחילו בשעלבים. אתה חושב שבגלל ההצעה הזאת

עשו את זה?

שר התיירות מ. קול:

אינני מדבר על שעלבים. אני מדבר על ההתפתחות בישיבות הגדולות. היתה התפתחות לקיצוניות, כמו שאמר גם השר בורג. לא היתה התפתחות למתינות, אהבת ישראל, אחדות. אני למשל לא ידעתי שיש מין בוטיק כזה שמוכרים שם חומר פורנוגרפי. אני חי בירושלים, ולא ידעתי בכלל שדבר כזה קיים. מנין בחורי הישיבה יודעים שזה קיים? - אינני יודע. בכל מקום שיש הפגנה - יש בחורי ישיבה.

שר הפנים י. בורג:

הם היו ברפיח? כי אתה אומר: בכל מקום שיש

הפגנה.

שר התיירות מ. קול:

לא תתעלם מזה שהישיבות הגדולות הפכו לקינים של קיצוניות ושאתם מאפשרים את ההשפעה במקומות אלה. הקיצוניות עולה במקומות אלה, ולא להיפך. מדוע אתם אומרים איפוא שהצעה זו שלי באה כדי לעורר מדנים? אני רחוק מזה. אין כאן קשר עם מדנים. זוהי הצעה עניינית ביותר, לדעתי לטובת הישיבות ולטובת בחורי הישיבות. כובדם יעלה, גם של הבחורים וגם של הישיבות. ואני יודע שבחוגים רבים מאד דווקא מהמחנה של השר בורג אינם שבעי רצון מהמצב הזה, ומבקרים אותו.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

השאלה היא אם עכשיו השעה לעשות זאת.

שר התיירות מ. קול:

גם כשהגשתי את ההצעה לא היה הזמן. לפני שנתיים לא היה הזמן, וגם עכשיו לא הזמן. אף פעם אין הזמן מתאים לזה.

אני רוצה איפוא לומר: אינני מקבל את הדבר האחד שאינני רוצה לקבל, ואת זה אני אומר לשר הדתות: מדינת-ישראל איננה המשך הגלות. מדינת-ישראל היא מציאות חדשה, ובמציאות החדשה הזאת לא מוכרח להיות מה שהיה בגלות או מה שקיים אפילו בברוקלין או בויליאמסבורג. במדינת-ישראל, כל בחור יהודי שרוצה ללמוד בישיבה - צריך לאפשר לו זאת. חודש אימונים בשנה לא יפגע בלימודים שלהם.

הצעתי זו מונחת כאן על השולחן. היא מנוסחת לפניכם. אינני רוצה לעורר שום מדנים. אם אתם רוצים - אני מסכים שתהיה שוב פגישה עם ראשי הישיבות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

תיפגש אתם.

שר התיירות מ. קול:

אני לא אפגש אתם. אלה שמאמינים שאפשר...

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה מאמין שזה יהיה לטובתם, שזה לא בניגוד לשום דבר. תיפגש איפוא אתם ותשכנע. אם אתה מציע שמישו ייפגש - אתה האיש.

שר התיירות מ. קול:

שר הבטחון צריך לעשות זאת. גם הוא לא שבע-רצון

מן המצב הנוכחי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוא איננו מציע שום דבר. אתה מציע.

שר הפנים י. בורג:

פורמלית אתה מציע ערעור על החלטת הוועדה.

./.

שר התיירות מ. קול:

אני מציע ערעור על החלטת הוועדה, והצעתי אומרת

כדלקמן:

"מחליטים, לענין שירותם בצבא של תלמידי הישיבות

התורניות:

א. כל מי שעומד להתקבל לישיבה תורנית יעבור 4 חודשי אימון צבאיים לפני התקבלו לישיבה.

ב. במשך שנות לימודיו בישיבה יקבל כל שנה אימון צבאי במשך חודש ימים במסגרת הישיבה ועל-פי סידורים מיוחדים שיבטיחו את המצאותו בסביבה דתית בזמן האימונים.

ג. מי שימשיך בלימודיו ויקבל סמיכות לרבנות וישמש בתפקיד רבני או של ראש ישיבה או מורה בישיבה, יהיה פטור משירות בצבא.

ד. מי שיעזוב את הישיבה או יפסיק לימודיו בה, יגויס לצה"ל וישרת כמו כל בחור בישראל פחות החודשים של אימונים לפני כניסתו לישיבה וחודשי האימונים במשך שנות לימודיו.

ה. במקרה של מלחמה ייחשבו בחורי הישיבה שיקבלו את אימונם כחלק מהמערך הצבאי וימלאו תפקידים כפי שיטילו עליהם מפקדי צה"ל.

אלטרנטיבית להצעה זו אני מציע עכשיו כתוספת את שיטת ההסדר של "כרם דיבנה", כי זה לא בדיוק מה שכתוב כאן. אלטרנטיבית, איפוא, לישיבה שלא רוצה לקבל את ההצעה הזאת - לתת לה אפשרות לקבל את המשטר של כרם-דיבנה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כרם-דיבנה זה שלוש שנים צבא. שנה אימונים

והיתר של"ת.

שר התיירות מ. קול:

אני גם מציע להוסיף הצעה שלישית: ישיבות הסדר
כמו כרם-דיבנה - לא תחול עליהן הגבלה, לא כלפי מספר התלמידים ולא כלפי מספר
הישיבות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה שיעמוד עכשיו להצבעה זה אם לקבל את הערעור

שלך או לא.

שר התיירות מ. קול:

אבל אני מציע הצעה אלטרנטיבית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אי-אפשר להצביע על שני דברים.

שר התיירות מ. קול:

אפשר. ישיבה שלא תרצה לקבל את ההצעה הזאת -
תוכל לבחור בשיטה של כרם-דיבנה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

קודם-כל, אינני יודעת איך מצביעים על שני דברים

בבת-אחת.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

יש לי הצעה לסדר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לשר קול יש ערעור. אם הערעור יתקבל - תהיה
מאושר. אם לא יתקבל - אתה יכול להציע הצעה אלטרנטיבית.

מה שאתה מציע זה להכריח את בחורי הישיבות הללו
לאימונים, וכל מה שאתה מציע - אתה מציע ביודעין שזה לא יתקבל על ידם; כלומר,
שיצטרכו להשתמש נגדם בכוח, לגייס אותם כמו שמגייסים אנשים שמתחמקים מגיוס.
הערעור הזה - זה פירוש. כי אם אתה רוצה ללכת ולשכנע את ראשי הישיבות -
הממשלה לא צריכה להחליט על זה. את זה אתה יכול לעשות.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

הייתי רוצה להציע לשר קול שאולי ישקול אפשרות שלא תהיה הצבעה עכשיו, כי יש לו הצעה אלטרנטיבית, אבל היא חדשה ואיננה רשומה כאן. אולי היא תישקל, ואולי תובא למספר ישיבות.

שר התיירות מ. קול:

אני מוכן לנסח לישיבה הבאה את ההצעה

האלטרנטיבית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא. לא נדון בזה בכל ישיבה.

שר השיכון ז. שרף:

אם אין ארבעה בעד הערעור של השר קול - אין

צורך להצביע.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי בעד קבלת הערעור של השר קול?

(3 קולות)

הוא נפל.

שר התיירות מ. קול:

אחרי שהוא נפל, אני מציע הצעה אלטרנטיבית.

שר הפנים י. בורג:

בשבוע הבא.

שר התיירות מ. קול:

לא. זוהי תוספת להצעה. אני מציע להציע לשיבות את ההסדר של כרם-דיבנה.

שר הבטחון מ. דיין:

להציע להן, או לכפות עליהן?

שר התיירות מ. קול:

לכפות עליהן.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי בעד ההצעה הזאת? גם היא ירדה.

מ ח ל י ט י ס :

- א. (נגד 3 קולות) לדחות את עררו של שר התיירות על החלטת ועדת השרים לענין שירות תלמידי ישיבות בצה"ל מיום י"א בתשרי תשכ"ט (3.10.68);
- ב. (נגד 1 קול) לדחות את ההצעה לכפות על תלמידי הישיבות הסדר כדוגמת "כרם-דיבנה".

871. הגדרת המושג "פיתחת רפיח"

שר התיירות מ. קול:

העליתי את ההצעה הזאת בעקבות דחיית הערעור שלי בממשלה בענין איזרוח נחל סיני, דרומית לאל-עריש.

בשעתו הועלתה הצעה בממשלה על-ידי ראש הממשלה המנוח אשכול, שנראה את פיתחת רפיח כחגורה בטחונית שצריכה לסגור את רצועת עזה, כדי שברצועת עזה לא יעברו מסתננים, לא תהיה הברחת נשק. אז גם הוחלט להקים את המושבים בפיתחת רפיח. זה נתקבל בשעתו פה אחד. עכשיו, כשמדברים על המושג של "פיתחת רפיח", יש מי שרואה בזה באמת פיתחה, מין חגורה בטחונית, גבול בטחוני כפי שמקובל בממשלה לומר, גבול בר-הגנה, ויש שרואים בפיתחת רפיח את מרחבי סיני, צפונית לסיני, כשפיתחת רפיח מקיפה חלק מסיני.

לכן התייעצתי עם אנשים שונים, גם בהתיישבות וגם בצה"ל, והתעניינתי לדעת מה דרוש בערך מבחינה בטחונית כדי שתהיה חגורת בטחון דרומית לרצועה. לכן העליתי את ההצעה הזאת: שפיתחת רפיח תהיה בין 10 ל-15 ק"מ (דקלה נדמה לי שהיא בערך 12 ק"מ), כפי שלמדתי לדעת.

אני מציע איפוא שנראה את פיתחת רפיח כגבול הבטחון שלנו דרומית לעזה.

שר הפנים י. בורג:

למה אתה אומר זאת?

שר התיירות מ. קול:

אני מבסס זאת במסגרת של 10 או 15 ק"מ, מעבר

לדקלה, דרומית לדקלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אולי תראה לנו את זה על המפה?

שר התיירות מ. קול:

אתם רואים במפה את הגבול הבינלאומי. מהגבול
הבינלאומי הזה אני מציע 12 ק"מ.

שר הבטחון מ. דיין:

דקלה נמצאת במרחק של 17 ק"מ (מה שמצויין במפה

כ"תל-אל-שייך").

השר י. גלילי:

שדה-התעופה הוא בתוך הגבול שלך או לא?

שר התיירות מ. קול:

שדה-התעופה הוא בתוך הגבול. משום-כך הצעתי שהוא לא יהיה יותר מדי קרוב לגבול הבטחוני.

אני מציע לראות בזה את הגבול.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה זה "גבול בטחוני"? אתה מציע שזה יהיה

הגבול?

שר התיירות מ. קול:

שזה יהיה גבול בעתיד, ולהחיל על זה את חוקי ישראל. אני מציע שנחליט שאנחנו רואים את רצועת עזה כחלק ממדינת ישראל בעתיד. אמרתי שאני מוכן לוותר על העיר עזה ועל הנמל. אבל לא על הרצועה. אני מציע שנראה את פיתחת רפיח כגבול בטחון של מדינת-ישראל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כלומר, אתה מציע שנחליט עכשיו על עזה (כן העיר עזה או לא העיר), ואתה מציע עכשיו מה יהיה הגבול?

שר התיירות מ. קול:

מעבר לדקלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא מעניין אותי עכשיו דקלה או לא דקלה. אתה מציע עכשיו לממשלה להחליט עכשיו על הגבול?

שר התיירות מ. קול:

כי אינני רוצה שנתפשט בסיני יותר מעבר לגבול

הזה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני שואלת אותך: מה שאתה מציע עכשיו זה קביעת

גבול?

שר התיירות מ. קול:

שהממשלה תגיד במשא-ומתן שהיא רוצה לעמוד על הגבול הזה כגבול בטחון של מדינת-ישראל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה מציע להחליט עכשיו על גבול, גבול אחד?

שר התיירות מ. קול:

על גבול בטחון שנעמוד בו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל יש עוד גבולות למדינת-ישראל.

שר התיירות מ. קול:

החלטנו בשעתו שאיננו רוצים לזוז משארם-א-שייך ומהקשר שבין שארם-א-שייך למדינת-ישראל. אבל אין לנו שום ניסוח לגבי השטח הזה.

שר החוץ א. אבן:

לא ברור למי נאמר את הדברים האלה.

שר התיירות מ. קול:

לעצמנו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לעצמנו, אבל זה יהיה סוד.

שר התיירות מ. קול:

את זה נאמר גם במשא-ומתן.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מוכרחה להעמיד שאלה עקרונית: אם הממשלה רוצה להחליט - דבר שלא עשתה עד עכשיו - על גבולות?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

זה גם לא בסדר-היום. בסדר היום יש "הגדרת המושג פיתחת רפיח", לא "הגדרת מושג הגבול".

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מוכן לזה, אם נוסיף "כצעד ראשון".

ראש הממשלה ג. מאיר:

שאלתי את השר לקול מה הוא רוצה. האם הוא רוצה

להחליט שזה הגבול?

שר התיירות מ. קול:

אינני רוצה להחליט שזה הגבול. אני רוצה להחליט שאנחנו רואים לעצמנו את השטח הזה כשטח שאנחנו רוצים לבצע בו למשל פעולות התיישבותיות. שם נוכל לפתח, לעשות תכניות ברות-הגנה. ויחד עם זה נגיד שאנחנו רוצים לעמוד על זה.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אבל גם זה לא כתוב בהצעת ההחלטה.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

אתה מציע בעצם הצעת מינוח.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה מציע ש"פיתחת רפיח" ייקרא השטח מערבית לגבול הבינלאומי באזור רפיח, בין 10 ל-15 ק"מ. את זה אתה מציע, שנקבע את זה כגבול.

שר התיירות מ. קול:

אינני מציע שזה יהיה גבול אולטימטיבי, אלא גבול שהוא הנחיה בשבילנו לפעולות התיישבותיות. למשל, שדה-תעופה והקמת נקודות התיישבות. אני רוצה לדעת עד איפה אנחנו רוצים ללכת בסיני, מעבר לאל-עריש, או עד לגבול מסויים שדרוש לנו מבחינה בטחונית ושהוא חיוני לנו. לזה הכוונה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הכוונה היא איפוא לקבוע גבול.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע לא לדון בשאלת ההגדרות. מה ששייך לפיתחת רפיח עצמה, אין שום ספק שהיא לא כוללת את אל-עריש, אלא בשטח שבין אל-עריש לרפיח. כשדברים על פיתחת רפיח או מיישבים את פיתחת רפיח - לא מגיעים אפילו לשערי אל-עריש. דקלה נמצאת נדמה לי 17 ק"מ מהגבול הבינלאומי ואדמותיה משתרעות אולי עוד קילומטר אחד או שנים.

שר התיירות מ. קול:

לי אמרו 12 ק"מ.

שר הבטחון מ. דיין:

לך אמרו 12 ק"מ. אינני יודע מי אמר לך. אבל די לקחת את המפה ואת הסרגל ולמדוד.

מכל מקום, גם פיתחת רפיח מבחינת השם הגיאוגרפי או הטריטוריאלי היא האיזור שבין רפיח לבין אל-עריש, מבלי להגיע לאל-עריש. כשעומדת השאלה של איזרות נחל-סיני - יודעים שזה אל-עריש. יכולים להחליט על זה בחיוב או בשלילה, אבל לא טוענים שאל-עריש זה רפיח. רפיח זה רפיח, ואל-עריש זה אל-עריש. גבולות קילומטריים לא קבענו גם לא לשארם-א-שיך. אמרנו שמסכימים לגבי שארם-א-שיך, אבל מה זה "שארם-א-שיך", אם זה 15 או 20 ק"מ מהמיצר, לא אמרנו. אפשר לומר: שארם-א-שיך זה כך-וכך ק"מ מהמפרץ. לא עשינו זאת.

אמרנו: שארם-א-שיך זהו מושג. הוא מושג הרבה יותר פרובלמטי מהפיתחה שנתחמם על-ידי אל-עריש, בשעה שלגבי שארם-א-שיך יודעים שצד אחד שלה זה הים, אבל אם להתחיל לטפס על ההרים ולקחת קו רכס - מבחינת קביעת הנקודה זה בוודאי הרבה יותר פרובלמטי. גם ברמת-הגולן אנחנו משתמשים במושג של רמת-הגולן, מושג של קו הפסקת-האש. אבל ראיתי למשל במצע של מפ"ם שאומרים שזה לא מוכרח בדיוק לחפוף את קו הפסקת-האש. אבל רמת-הגולן היא רמת-הגולן. כשעשינו את שדה-התעופה על-יד אילת - השדה עצמו הוא במרחק של 10-15 ק"מ מהגבול הבינלאומי. איפה נרצה שהגבול הבינלאומי יהיה כדי שלא יהיה ממש על השדה - כשנגיע לשמחה זו, נעסוק בה אז.

אני מציע איפוא שעכשיו לא נעסוק בהגדרות של פיתחת רפיח ולא של המקומות האחרים, אבל נבטיח לעצמנו שכל נקודת התיישבות שאנחנו רוצים להקים לא תיעשה בהיחבא, והיא לא נעשית בהיחבא. ומי שירצה לבוא ולומר שלא צריך להקים אותה, או כשידונו בגבול החדש, בגבול השלום, יאמר שהוא לא צריך להיות במקום זה אלא במקום אחר - נדון על-כך לגופו, ולא נגדיר כעת גיאוגרפית מה היא פיתחת רפיח. ומה גם שההגדרה שאתה מציע, עד כמה שאני זוכר, משאירה את דקלה מחוץ לשטח המוצע על ידך. אני מציע איפוא פשוט לא לעסוק בזה עכשיו.

השר י. גלילי:

אני מציע שלא נטפל היום בהגדרת הגבולות של

ארץ-הצבי.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

אבל אולי של עיר-היונה?

השר י. גלילי:

גם לא של נחלת-12-השבטים, ונזכור הנחות אחדות, שעל כמה מהן חזרה ראש הממשלה בשם הממשלה לאחרונה בכנסת.

אנחנו לא קבענו את מפת הגבולות שאנחנו תובעים אולטימטיבית מהגורמים השונים שאתם נישא וניתן. הכרזנו שאנחנו רוצים שינוי משמעותי בגבול הבינלאומי בינינו ובין מצרים. הגדרנו פה אחד שהגבול הבינלאומי אינו יכול לשמש גבול בטחוני בינינו ובין מצרים, ואנחנו דורשים בו שינוי. לא הגדרנו את טווח השינויים הללו. וכאשר נבוא להגדיר את השינויים הנתבעים על ידינו במדויק - בוודאי זה יהיה על-יד השולחן הזה.

יחד עם זה, איננו משאירים את המצב בחלל ריק. אלא הממשלה נדרשת להגדיר כל מפעל הנעשה בשטח. אם מציעים לעשות בשטח ישוב נח"ל - זה מובא לידיעת הממשלה, ומביאים בחשבון שיקולים שונים שלפיהם אנשים מגדירים את עמדתם לגבי המיקום המוצע. הוא הדבר גם לגבי נקודות ההתיישבות וההיאחזויות. לא קמה ולא תקום אף נקודה אחת מבלי שהיתה תחילה בוועדת השרים להתיישבות, עם אפשרות ערעור בפני הממשלה.

לכן, אם איננו משנים מההנחות המדיניות הללו, ההצעה של ידידי השר משה קול מתגלגלת להיות או הצעה סמנטית של ועדת שמות, או מושג גיאוגרפי שאין לו שייכות לא לצד ההתיישבותי ולא לצד הפוליטי.

לפיכך אני מציע לדחות את ההצעה של השר משה קול. אני דוחה אותה גם מצד תוכנה. כלומר, מצד כוונותיו שלוו בהסברת הצעתו. אבל אינני רוצה להכריח בהזדמנות זו שום משמעויות אחרות, זולת המשמעויות שאנחנו דוחים את הצעתו ולא רואים לנכון להגדיר עכשיו מהו המושג של פיתחת רפיח, לא מבחינת הגבול לעתיד וגם לא מבחינת מרחב ההתיישבות, ואין אנחנו משנים מההחלטות הקודמות של הממשלה בנדון.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

אני מציע ללכת בקו ההצעה של ראש הממשלה, מבחינה פרוצדורלית. כלומר, שהממשלה תחליט אם היא רוצה עכשיו לקבוע את הגבול. כי הנוסח שהעלה השר קול בכלל איננו מדבר על מה שהשר קול מציע עכשיו. אתה הצעת הצעה: להגדיר מה זה "פיתחת רפיח". פה בכלל לא כתוב שאתה מציע שהגבול המערבי של פיתחת רפיח יהיה הגבול הסופי שמדינת-ישראל מציעה. זהו מכל מקום נושא לבירור הרבה יותר מעמיק. צריך לשמוע מומחים. אתה כותב: 10-15 ק"מ. ייתכן שזה שמונה וייתכן שזה 14 ק"מ. תסכים אתי בוודאי שזהו נושא לדיון יותר משמעותי. יחד עם זה, לא הייתי רוצה שיתקבל כאילו הממשלה מחליטה שמה שאתה מציע לא יכול להיות הגבול.

לכן, בצדק הציעה ראש הממשלה שהממשלה פשוט לא נכנסת עכשיו לקביעת הגבול באיזור הזה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע שנצביע על ההצעה ולא על נימוקים, לא על נימוקים בעד ולא על נימוקים נגד. יש לפנינו הצעה: הגדרת המושג. אני מציע לדחות זאת. אינני מקבל גם את הנימוקים של השר פלד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אינני יכולה להצביע על דבר שאינני מבינה מה הוא, ויש לי רושם שחברי ממשלה לא מבינים מה הוא. ומהסבר שהמציע נתן - זה לא זה. אינני יודעת מה זה 5 ק"מ, 10 ק"מ. מה פירוש הדברים? האם זה בבחינת ביטוח עצמי?

שר התיירות מ. קול:

זוהי הנחיה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הנחיה למי? למה לנו הנחיות, כשכל שינוי בשטח מובא לממשלה? אינני צריכה לבטח את עצמי. אני יכולה להיות בעד ויכולה להיות נגד, אם זה 3 ק"מ או 12 ק"מ. הוא אומר שזה יהיה הגבול. אני חושבת שזה יותר מוזר: סוף-סוף נמצא קטע אחד שבו נקבע גבול. ואיפה בכלל הגבול שאנחנו מציעים בינינו לבין מצרים? זה מוזר.

אני רוצה איפוא להצביע: האם אנחנו נכנסים לעניין קביעת גבול או לא. אם גבול - בבקשה. אז אני רוצה שהשר קול יביא לנו לא רק את הגבול בקטע הזה אלא את כל הגבול בינינו ובין מצרים. אלא מה? צריך שנקשור את ידינו, שבכלל לא יעלה על הדעת להציע איזו נקודה במרחק של 11 ק"מ. לזה לא דרושה לנו שום החלטה. כשיובא לנו מקום שהוא במרחק של 11 ק"מ - מי שיחשוב שזה לא טוב, יצביע נגד. הוא יכול להצביע נגד גם לגבי 7 ק"מ. אינני יודעת מה המרחק של שדות מחוץ לזה. יש אנשים שמערערים על שדות.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה להסביר שהצעה זו באה כהנחיה לממשלה ולוועדותיה ולמתכנניה. בכל פעם מועלית הצעה, בין אם זו נקודת התיישבות או שדה-תעופה. קראתי שמישבו מכין עכשיו הצעה על איזו עיר שם באיזור. אינני יודע אם זה נכון או לא. כאן זה בינתיים לא הובא - הצעה להקים שם עיר באיזור זה. חשבתי איפוא שעניין זה לא צריך להיות - - -

השר י. גלילי:

יש פזמון "על המשלט יושבת עיר".

שר התיירות מ. קול:

כל ההצעות הללו לא באו לכאן במקרה. יש מחשבה מדינית, לא רק בטחונית אלא מדינית, מאחורי כל ההצעות הללו. ואני חושב שאם נרחיק לכת בענין זה, ובכל פעם אנו נתקלים בהצעה אחרת - אנחנו סוגרים באופן רציני אופציות לקראת אפשרויות של מ"מ.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כבר סגרנו בעבר את כל האופציות.

שר התיירות מ. קול:

לכן חשבתי שטוב שכאשר מדברים על המושג הזה של פיתחת רפיח שמתרחב, טוב שנגביל אותו לעצמנו, נדע שזוהי הנחיה גם בשביל אנשי הבטחון וגם בשביל אנשי ההתיישבות, המתכננים. זה לא אולטימטיבי, אבל זוהי הנחיה, קו המחשבה של הממשלה, ולכן ניסחתי זאת בצורה כזאת. אבל אני אומר: זאת הסיבה וזאת ההנחיה.

ראש הממשלה אומרת שכאילו נקשור את עצמנו. אני אומר שנדע בערך בקטע ההוא מה אנחנו בערך רוצים, לאן פנינו מועדות. באים משקיעים. אני שומע שאנשי הבטחון אומרים להם שכדאי שיבואו להשקיע שם, למשל בחוף הזה, לבנות מפעלי תיירות באיזור.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אז מה? אני צריך להבריא את המשקיעים?

שר התיירות מ. קול:

לא צריך להבריא שום דבר. אבל אינני רוצה לתת כסף של הממשלה. יש אנשים שנותנים לזה עדיפות ראשונה של הממשלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אי-אפשר לדון על שמועות ומחשבות שלא הובאו לשולחן הזה. ואינני רואה הבדל בין השטח הזה ובין כל שטח אחר שמעבר לקו הירוק; כל מה שעושים מעבר לקו הירוק מובא הנה, ואם צריך לתת הנחיה - צריך לתת הנחיה בכל הגבולות. ולעצמי אינני צריכה הנחיה. מי שרוצה עד כמה שיותר קרוב לגבול הבינלאומי - ידע כשמביאים הצעה שהוא נגד. ואיש לא מעמיד את הממשלה בפני עובדות. לא קמו נקודות סתם; יש ועדת שרים ויש ממשלה, והיא יכולה לקבל ויכולה לדחות. גם ענין שדה-התעופה לא קפץ עלינו סתם. היה דיון בממשלה.

אני בכל-זאת מוכרחה להצביע. אי-אפשר לנתק את זה מקביעת גבול. כי הנחיה שמעבר לזה לא הולכים פירושה שקובעים שזהו הגבול. ואני מוכרחה להעמיד להצבעה את השאלה אם אנחנו נכנסים עכשיו לקביעת גבול, בין אם גבול זה או אחר.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לגבי מצרים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

עכשיו מדובר על מצרים. מחר יכול להיות בנוגע

לירדן.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

שם יש גבול ברור.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ברור? עד כמה שידוע לי, הממשלה עוד לא החליטה.

מי בעד החלטה על קביעת גבול?

שר התיירות מ. קול:

אף אחד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ההצעה נפלה איפוא.

שר התיירות מ. קול:

היא לא עמדה על הפרק.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ההצעה לא עמדה איפוא, והיא נופלת.

872. ערביי ישראל

שר התיירות מ. קול:

אני מציע שתיבחר ועדת שרים שתדון בשאלה כיצד להביא ליתר אינטגרציה של ערביי ישראל, בעיקר של הדור הצעיר של ערביי ישראל, בחברה ובמשק של המדינה. זוהי הצעה קונקרטית שאני רוצה להעלות.

עכשיו אני רוצה לנמק את הצעתי זו.

מאז קיימת הממשלה הזאת למעשה לא היה כאן חילוף-דברים לגבי בעיית ערביי ישראל. אנחנו מקיימים בתי-ספר תיכוניים, יש סטודנטים שלומדים באוניברסיטאות, יש דור ערבי צעיר שגדל במדינה, והדור הצעיר הזה - רבים מהם אינם מוצאים את סיפוקם (אינני רוצה להגדיר זאת בצורה יותר חריפה: רבים מהם אולי מיואשים מסיכוייהם במדינת-ישראל). נדמה לי שעמעתי באחת התכניות שהיו בטלויזיה לגבי ערבים, מפלמון או מטולדנו (אינני זוכר, אבל שמעתי את הדברים), שיש היום אהדה גדולה יותר לארגון הפת"ח בקרב צעירים ערביים מישאל מאשר בין צעירים ערביים בשטחים.

אני אומר איפוא: במידה שהצעירים הערביים מתפתחים יותר, מקבלים יותר השכלה, מדינת-ישראל נותנת להם יותר אפשרויות - הם יותר מיואשים, ויש להם פחות סיכויים. הם אינם רוצים לחזור לכפריהם, הם אינם רוצים להיות חקלאים.

שר המשטרה ש. הלל:

חוץ מאשר לברעם.

שר התיירות מ. קול:

אני מציע שנתווכח על הנושא הזה לא בקריאות-ביניים, בצורה כזאת. גם לברעם רוצים לחזור רק לשיכונים ולא לחקלאות, כי הם עובדים בעבודות אחרות.

אני אומר איפוא: ניקח למשל את העיר עכו. עכו היתה צריכה להיות עיר של דוגמה כיצד יהודים וערביים חיים ביחד בעיר בישראל. ועכו היא דוגמה רעה מאד, לפי המצב הנוכחי. היה אצלי ראש עיריית עכו, ואמרתי לו: היינו צריכים לעשות כל דבר כדי שעכו תהיה דוגמה כיצד מדינת-ישראל מביאה יהודים וערבים לאינטגרציה, לחיות יחד, כל אחד לפי אורח חייו הוא אבל בעיר אחת, כיצד חיים יחד. והעיר שלך היא דוגמה שלילית. והוא אמר: אתה צודק.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוא אמר עוד איזה דבר: שצריך להכניס עוד יהודים

לעכו.

שר התיירות מ. קול:

אינני מתנגד לכך שיהיו עוד יהודים. אני אומר:
יש בעיה גדולה. אנחנו מדברים על שלום באיזור, אנחנו מדברים על שיתוף-פעולה
באיזור. כיצד מתבטא הענין הזה קודם-כל אצלנו בבית, במדינת-ישראל עצמה?

פעם אמרתי לבן-אהרן, בשיחה אתו, כשהיתה פעם
הצעה לצמצם או לחסל את המחלקה הערבית בוועד-הפועל של ההסתדרות: יכולים לתרום
כאן תרומה גדולה מאד. יש להסתדרות משק, גם מבחינה חברתית יכולה ההסתדרות לתת
הרבה. אין כאן בעיות בטחוניות, אין הרגישויות שקיימות במקומות אחרים. אבל
אין גם מחשבה. אני בא למסעדה או למלון; יש צעירים שהם שוטפי-כלים, שאינם
רואים עתיד לנגד עיניהם. אני חושב שהנושא הזה של ערביי ישראל הוא נושא שצריך
להעסיק את הממשלה.

גבירתי ראש הממשלה, יש לך יועץ לענייני ערבים.
הממשלה היתה צריכה אולי בעצם לשמוע ממנו דין-וחשבון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אולי. לפני ההצעה הזאת.

שר התיירות מ. קול:

בבקשה. אשמח מאד אם תביאי אותו לכאן, ונשמע
ממנו די-וחשבון איך הוא רואה היום את הרגשתם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

קודם שיגיד מה יש.

שר התיירות מ. קול:

בבקשה. אני מוכן לדחות את הדיון הזה עד שהוא יבוא וימסור דין-וחשבון. על-כל-פנים, היתה צריכה להיות לממשלה יזמה שבאמת מדינת-ישראל תקיים תפקיד בנושא חשוב כזה, ולא נקיים את הדיון בשעה שיש התפתחויות לא טובות, לפעמים באופן שולי לגמרי, כפי שהיה פעם על-יד השולחן הזה. זה קשור בבעיית החינוך, זה קשור בבעיית הכלכלה, זה קשור בבעיית האינטגרציה, בבעיית היחסים בין נוער יהודי וערבי. אני רוצה שמדינת-ישראל תשמש, ביחסיה הפנימיים עם הערביים, דוגמה כיצד לקיים אולי פעם יחסים גם באיזור. ערבים שמבקרים בישראל עמשי - וזוהי התפתחות ברוכה מאד, מבקרים אלה - שיבואו ויחזרו ויגידו את הדברים החיוביים שהם רואים במדינת-ישראל, לא רק מבחינת רמת-החיים, אלא יאמרו: הנה, הערבים בישראל מרגישים עצמם לא רק כאזרחים שווים אלא יש להם הרגשה שהם שותפים ויש להם חלק ונחלה ועתיד במדינת-ישראל.

אני מוכן איפוא שיבוא לכאן היועץ, מר טולדנו, שירצה כאן, ואחר-כך יהיה הדיון, ואחר-כך אולי תיבחר ועדת שרים. יהיה דיון אם לבחור בוועדת שרים לדון על הנושא. אני מוכן שהדיון הזה יהיה גם בוועדה, אבל הייתי סבור שיותר טוב אולי שהוא יהיה ליד שולחן הממשלה כולה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בסדר. קודם-כל תהיה סקירה על מה שנעשה במדינת-ישראל לערביי ישראל. יש מה לראות או אין מה לראות, יש איזו התקדמות, או הכל אותו דבר, האם כך מצאנו אותם, את הכפרים והערים והחינוך והנוער וההשתלבות, או לא.

השר י. גלילי:

דלינו את סדר-היום.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא. יש עוד ענין שיקום הפליטים. זה יהיה בפעם

הבאה.

873. מכירת נשק

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש הצעה של מכירת נשק לממשלת פרס: 580 פצצות מרגמה, 100 יחידות משתיק-קול, תת-מקלע עוזי, 50 אלף כדורים לעוזי - 102 אלף דולר.

מ ח ל י ט י ם:

לאשר מכירת 580 פצצות מרגמה 120 מ"מ, 100 יחידות משתיק קול לתת-מקלע "עוזי" ו-50,000 כדורים 9 מ"מ לתת-מקלע "עוזי" לממשלת פרס.

ראש הממשלה ג. מאיר:

תודה רבה.

השיבה ננעלת.

